

מנת דין דמלקדמין פרש בארמותא:

שפורה דלוייתן ותור רמותא: וחד בחד כי סביך ועביר קרבותא:

הלא אין הפנינים בסוג הזה. וגם כי הוא עלמו סיים בדבריו, וכל הפצ'ך לא ישור בה' שאינם בגדר השמות כלל. ואיך אמר בחתלה כי רק יקרה הוא מפנינים. אבל איזה דמיון והשמות יש להם? אך מה עמקו מחשבות החכמ"א במליותיו הנשגבות כי בודאי לרכי העוה"ז הם כ"כ הכרחים להאדם כמו חוה"ק שהיא בהכרח להאדם. ובהלמדס יחד. יתקיים האדם. אך פעולה שיהם בלתי משתווים. זה היינו לרכי העוה"ז. הם המפרנסים והמקיימים את הגוף. וזה היינו חוה"ק מפרנסת את הפעל השכלי שבאדם. סוף דבר. כי שיהם מקיימים את האדם על חכונתו. ועמה נבין ע"ד הצור. לורף זהב שצדעמו לעשות טבעת מזהב טהור מחונה ומאיר לעדות זו. מהלורך למלאכתו זאת מקבת צדול, ולבת ומלקחיים. א"כ המקבת והמלקחיים הפיקו חפלו. ועשו הפעולה שבוה יחד עם הזהב ולא תוכל לבצר את הזהב הנאהב על פני הצדול השפל. הם שכהם מיוחדים. יקר הזהב עון הצדול אלה מונים. עכ"ז בצמינת הפיק לורך הועיל הצדול כמו הזהב. כי כמו שמהצדול לבדו לא תוכל לעשות את הטבעת היקר הזה. ככה הזהב לבדו בלעדי הצדול. לא יוכל משאלותיך. חונס אין פעולתן וערכן שיה כי הזהב הוא החומר אשר ממנו תעשה הטבעת היקר. והמקבת והמלקחיים. אין רק כלי להוציא אורת הטבעת אל הפועל ואין משפט קדימה לאחד על הצדור. ככה הן לרכי הגוף. ותצטוני העוה"ז. עם חכמת חוה"ק. שניהם לריכים לקיום האדם ובוה שניהם שוים. כי שניהם מקיימים את האדם על חכונתו. כי בלעדי זה לא יתקיים זה. אך עכ"ז יאמר כי יקרה היא מפנינים" כי עכ"ז אין לפעולתם דמיון והשמות. כי זה זן כח הצדמי שבאדם. וזה זן כח השכלי שבאדם. ולכן ערך את התורה ביוקרה ביוחר מיוקר פנינים

בענין הסעודה מהלוייתן והשור צר. ויין המשומר ימי ברצאית שתי"ה ללדיקים לע"ל. רבים מהקדמונים ביארו הדברים כפשוטה. מאלל ומשחה. ורבים מקדמונינו. ומכלל הגשר בעל הכנפים באון הגאונים הרמב"ם ז"ל צהלות תשובה כתבו. כי הטובות שצפונה ללדיקים לע"ל. כינו חז"ל הטובות האלה בשם סעודה. והראב"ד זלה"ה. השיג שם על הרמב"ם ז"ל בענין הזה. שם בהשגותיו. גם הרמב"ן ז"ל בעשר הגמול יאמר. הגם כי להדברים האלה יש להם סוד. עכ"ז תהי' ג"כ סעודה מן מאכלים ותינים. אשר יהנה בהם הגוף ג"כ. כמו שהי' הון בצדור. ועיין ס' מעשי ד' להרא"ה (פרק ט). שהאר"ך צוה ויונעם לך. אך צוה"ק ס"ח פ' תולדות ועוד באיזה מקומות האר"ך צוה. וביאר שם חוה"ק דאין הדברים כפשטן. (עיין בעין יעקב דפוס ווילנא צ"ב. פרק הספינה בחידושי גאונים דף ע"ט). ועל דרך זה נזכה לבאר את החטוב. יקרה (משלי נ' ט"ו). כי בלחה וכל לרמות ולהשות דבר לרבר שסם שניהם מסוג אחד. למשל האדם אומר בגד משי יקר מבגד אמר. או צמר עוף אכני איהב יותר מבשר בהמה. לפי שסם שניהם מסוג אחד. זה בגד וזה בגד. זה צמר וזה צמר. אבל לא יאמר כי צמר עוף אכני איהב יותר מבגד אמר. מפני שאין שניהם מסוג אחד. ואם יאמר כן הלא ללעג ולקלס יהי' ופתי יקרא צפי הכל. ואיך תיאר החכם מכל אדם את חכמת ההורה ומעלתה ויקרתה. כי יקרה הוא מפנינים

כאלה. כמאמר חז"ל. העוה"ב אין בו לא אבילה ולא שתי"ו וכו' (ברכות סט) רק האדוקים שיחיו בתחיות המיתים. גם האדוקים שיהיו עוד בחיי העוה"ז בזמן החמי' אלה ואלה יתנו לנצח לחיי עד. ויהיו ג'יוונים מזוי השכינה" (משעי ד' סס פ"ט) וע"ז ביקש דהע"ה. תודיענו אורה דיים" כי אדונו דהע"ה ביקש תמיד מרפא לנפש מהסתם היל"ה. לכן התפלל לפני יוצרו. לבל תמוט המחשבה הזאת מקרבו. וידע תמיד לפני מי הוא עמל. וכאמן בעל מלאכתו שישלם לו שכר פעולתו. והידועה הזאת לא תמוט מלבו תמיד. כי אם יזכה האדם. וילך באורח התורה שנותנת חיים לעושי'. כי יזכה לשבוע. שבע שבחויות את פניך נעימות בימיך נצח" (תהלים ע"א). וזה שאמר המחבר. כי המתנה הזאת אשר אנחנו ממכים עלי'. הוא החיים הנלמים. כבר נתן לנו הבור"ם עוד מקום. בעת צראו את האדם צרא אותו שיחי' לעולם. ויהי' ניזון מזוי השכינה בג"ע בחיים תימות. וזהו. מנת. דילן דמלקדמין" וגם לאחר שחטא אבינו הראשון בעץ הדעת ע"י הנחש הקדמוני. הוא היל"ה. ונגזר אז עליו המות. עוד, פרש בארמיתא" הכטיח לנו צוראנו בעת קבלנו התורה. כי כדל מכל זולתנו ואנחנו מקבלי התורה נחי' חיים נלמים (שמות רבה. פי מ"א) כי מרגום. הדביל. הפריש. (דברים ד') אך כאשר נרדי נקן ריחו. בעוד המלך במיכונו. בחטא העגל. אז חלאת הוזהמא שבה למקומה. (שבת קמ"ז ע"ג) והיא עליו את המות הרע הזה [הגם שהיא לטובתנו למען מרק מרע הוזהמא בכור הארץ] והולך המחבר ומבאר מי הוא הצורר הזה. אשר השיב עליו את חלאת הוזהמא בעון העגל. וגם הביא עליו את המות הרע הזה בתחבולותיו. למען נדע

לשומר

גבולה בגן

פנינים. כי מסגולת העשירות להעלות חן על מי שיטנו תחת ידו * וע"ז יאמר כי התורה יקרה היא גם מהפנינים. והחוט של חסד המשך על האדם הלומד תורה. ותנו בעיני אלהים ואדם. יקר הוא מהחן של העשירות הנמשך על העשיר וע"כ לא אמר. אכן טוב. רק פנינים שהם מרגליות. אשר גם מטבעם הם מעלים חן. ואמר דכ"ז הוא רק בעת הזאת. אשר האדם האוכרת לדברים גופנים. אבל בזמן העמיד שלא יהי' לאדם שום לורך לדברים גופנים. אז ובל הפצוץ לא ישוו בה' לא יהי' להם שום השמות כלל וכלל. כי אז לא יהי' לדברים גופנים שום מקום רק צדיקים יושבים" וכו' ויגהים מזוי השכינה" (ברכות י"ז). ומה שליחו קדמוניו ז"ל את גמול העוה"ז בענינים גשמיים. כי נקב על כסאות זהב מופז. ונהר כחלי אפרסמון ימשכון לפניו. אשר יתנו ריח כלבנון. ועל שלחנות של כדודי כאלכל בשר ודגים. וכשה יין חמר משומר מששק ימי בראשית. הוא הכל משל ומליזה על ענג הרומי שאין לשער את הענג ההוא. בעוד הנשמה בנרתק שלה הוא הגוף. והליור הוא רק לשבר את האוזן בדברים היומר יקרים ונאהבים להאדם בחייו. כאשר יאמר הנביא (ישעיה ס"ד). עין לא ראתה אלהים וולתך יעשה למחבה לז' ע"כ גם המחבר השיר המקודש הזה. לא חפץ להתערב בין ההרים הרמים וההינאים. ולהגיד דעמו בדברים נשגבים כאלה. שאין לו לאדם כעת השגה בהם. לכן לא סר מדרך קדמוניו ז"ל. והיא עליו הקורא את העינוגים בדברים גשמיים. אך אמר הקדמה לדבריו. למען נבין כי באמת הענג ההוא הוא הדררא דלא אפשר למפרש בשפותא ולא אשתמע וחי' גבראן חזותא" והליור הוא רק לשבר את האוזן. אבל באמת אין לו ערך ודמיון לדברים

(* ועיין לקמן בהערה באות מסתרי"ן מה שהבאתי שם בשם השל"ה הקדוש כי העשירות מעלה חן על מודותיו של אדם אך שקר החן הזה והבל יופי הזאת. אבל החן של התורה הוא אמת ובורר. כמאמר חז"ל עה"כ. וסם יצוה ד' חסדו" (ע"ז ג ע"ב):

גרמדיי אי נמי לקרי ק"ש ואי קאי במקום הפיניפות לימא הכי. עיזא דבי טבחא שמינא מינאי* זכמס* מנילה (נ' ע"א) ישנס דכרביס בשנינו קלח. ולהבין דכרי חכמים ומידוחס. נראה דיש להחאים דכרי רבינא עם דכרי ר' לוי בר חמא בשם ר"ל. (ברכות דף ה') * לעולם ירנח אדם יצי"ט על יצי"ה וכו' וא"ל יעסוק בתורה וכו'. נצחו מוטב וא"ל יקרא ק"ש נצחו מוטב וא"ל יזכיר לו יום המיתה וכו'. אך רבינא מייירי במי שקכר עשה הרפואה הגראשונה שספק צמורה. והי"ה עומד לנגדו. ומתנה אותו צפיתו הכוזבים. באמרו מה בצע לך מהמורה. הלא לך לדאוג. אולי תאריך ימים ומה תעשה לימי זקנותך. האם תאכל את המורה? וגם יעמוד לנגדו דכרביס נמרזים יורדים חדרי צנן. באמרו הלא מוטל עליך להעלות מגור על לבבך. מי יתן ערך לביטך הוא אשךך ולאליך. האם תאכיל להם את תורתך? האם לא למדת, אם אין קבוח אין תורה ועתה שמת לעלמי אשר אומר לך. די לפניך המורה אשר למדת. והחכמה אשר אספת. והרפה ירך מהמורה. וראה להבין הון לימי זקנתך. וכסף הרבה עבור לאלוף. וזהו שאמר רבינא, האי מאן דמבעית" ירלה מי אשר הי"ה העלה מגור על לבבו. והי"ה התהפך עליו צחצחולותיו. למען יביאו להרפות ידיו מהמורה. אע"ג דאיתו לא חזי" ירלה האמנם כי כח הגופני הוא נפש הבהמי אשר באדם לא יראה שום חסרון דכרי הי"ה המדיח אותו מדרכי החיים. ואולי עוד כסופך הוא. כי ידמה כנפשו. כי הי"ה יחוש לטובתו.

גבולת בגן

(* ובכריי חז"ל אלה המתקתי במקלות מ"ש חז"ל (עירובין ג"ד), האי עלמא לבי הילולא דמיא* כמו על שמחת נישואין. אנשים הנכבדים לא יבאו בעצמם. רק אחרי" כי יקראו אותם איהו פעמים. אפנים הפרועים והשוכבים. חיבה כאשר ישמעו קול עוגב. ימלאו את הבית. עד כי לא ישאירו מקום עבור הנכבדים. ככה המדות הנשחתות ותחבולות היציה. יציצו בלב ויצמחו בלי שום יגיעה כי בלי הגוף אינם לרדוף אחריהם. ולהביא אל הגוף תשוקתו ותאוותו. לא בן חזי הנפש אין לה שופר וגוש. כו אין בחומר יסודה. כ"א רוח חמורה ותבונה. וזהו שאמר הבור"ת לאהר"ך וקץ ורד"ך הם המדות הנשחתות. תצמח לך* בלי יגיעה. לכן יען לו שמואל לרי*, חספ ואכל לבל יתענג בתענוגי עוה"ז. וז"ש לעולם ירנח* וכו' כי היצ"ט צריך סיוע :

להשמר ממנו. כי הוא אורח עלינו חמיד. ללמד אותנו במכמרתו. מלולה דליותך* הוא לל המוט. [עורך ליותך* (איוז ג') ביאר במל"ד שם המעוררות האצילות]. ותור* הוא חמא העגל כמ"ש, וישירו אה כבודם בתבנית שור* (תהלים ק"ו) הכל הביא עלינו הנחש הקדמוני. הוא הס"מ הוא השקנן הוא הי"ה (פרקי דר"א פ' י"ג). ומז"ל מילריו בשם, הר נבוה* (סוכה נ"ב ע"א) וזהו, שור רמותא* כי כל מחשבותיו ותחבולותיו. לשים מכשולות על דרכנו. כי האדם הוא מורכב משני חלקים. והם צחצחק עינים נפרדים זה מזה. שם האחד הוא. לב המחאזה לענינים גופנים. ושם השני הוא. נפש המשכלת. ועל האיש הישראלי מוטל לאחדם ולקשרם יחד. לעבוד את ד' ככל לבבו. וככל נפשו. וככל מאודו. לעסוקס אחד. כמ"ש, אחד הי' אברהם* וע"ז תפסלל דהע"ה. יחד את לבבי ליראה שמת* (תהלים פ"ו). וזהו שאמר המחבר, ורה בחד כי סביך* ירלה שם עלינו מוטל לאחד ולדבק לב המחאזה. עם נפש המשכלת. אך ההר הגבוה הזה. יבקש תחבולות וללוד את האיש הישראלי צמודותו. ולעשות מלחמה בין שני כחותיו אלה. וזהו, ועביד קרבותא* והולך ומבאר סדר המלחמה. וצחצחלה מסדר טענות הנפש וזהו :

בקדנהי מיננה בהמות ברבותא.

נוסד על הגמ' (סנהדרין ג"ד ע"א) אמר רבינא האי מאן דמבעית אע"ג דאיתו לא חזי כזול* חזי מאי תקנתו ליגשוף טרכותי* ארבעה

מזון. לנפש החי' וכל נפש החי' הם כנענים ומשועבדים אל האדם המאוחר לו בצריאה. ואחרי כי הבוי"ם ברא את חומר האדם בתחלה. ואחר זה נפש באפיו נפש חי'. היא נשמתו. נבין מזה כי בחשן הבוי"ם. כי חומר האדם יהי כנענע ומשועבד תחת ממשלת נפשו. כפי חוקי התורה. ואזי כל תולדות הצריאה יהיו כנענים תחת ממשלת חומר האדם. כסדר השתלשלות הצריאה. ודמיונו למלך ששריו ועבדיו הקרובים אליו. כנענים מפניו. שאזי גם המדינות הרחוקות יסירו אל משמעתו. ויגירו ממנו. וזהו כל המקבל עליו עול תורה וכו' אמנם אם האדם יטנה הסדר. וישליט ממשלת החומר על הנפש. הוא כמלך שמרדו בו שריו ועבדיו. אשר הם סביבותיו. כ"ש שהמדינות הרחוקות ימרדו בו ביד רמה. וזהו שאמרו. בל הפורק" וכו'. ובאמת אנחנו עם בני"ן אין לנו מסילה אחרת ללכת בה בדרכי החיים. רק עם מסלול דרך תורה"ק. דזאת ידוע. כי כל צעל חי. מהאדם מובחר הצריאה. עד תולעת ורמש קטן הוזחל על הארץ. צבצבו לרחם על יולאיו חליו. וללמדם דרכי החיים. לבקש לו דרך איך להביא ערך לנפשו. הארי ילמוד את בני לטרוד ערך לאכול ולשבוש. בשר. אבל לא ילמוד את בני לעוף בשמים כנשר. שאין זה צבצבו. ואם יתנהג עמו על זה האופן. ללמדו לעוף לא ילית. ויהי אומלל כל ימיו. כן הנשר על גוזליו ירחק ללמדם מלאכת הפרייה. לדלות בשמים. אבל לא. ילמדו ללכת בדגליהם על הארץ כחיייתו יער וכבהמת האדמה. לבל יקיצן פתיל חיה"ם. ויהיו אומללים כל ימיהם. וכל החיון הזה הוא לנו בני ישראל למחזה וראי מולק (שפיגעל) לנו בני ישראל בני דת תורת משה. עלינו מ"ל. לדגול בדגל התורה ותומכי. ואזי כהי' מאושרים בארץ. וכל ילדי הסבב למשחק לנו. ולנצור צעל כנפים. כעוף כנשר בשמים למעלה משדי הסבב והימים

כי ה"יה יבניהו כי מזהו הוא עושה לדגול לקוצה לאליו. ואשם צריאו. כי הוא עושה בזה משפט ולדקה (כתובות. ג. ע"א) אך "מולי" חיו" ירלה. כי נפשו המשכלת תחזה לו עתידות לא טובות. אם ישמע לעלת הילר. כי ידוע דרך הארי ההולכת במולות הים. להביא מרכולת. מההכרח להכבירה במסקלה הידוע לרב החובל. למען תוכל ללכת אורחות ימים. ואם לאחר אשר עען על הארי' את המרכולת. עוד קלה היא על פני המים. מהמשא אשר היא לריכה. אז דרך רב החובל. למלאות החסרון בחול ורגבי עפר. או אבנים. למען תהיה הארי' מעוממת במשא די נורך אלי'. ככה העוה"ז הוא ים זועף. כמלילת הדרשי. וישראל נמשל לספינה המעורפת בים (עיין ע"ג בדרוש לוי"כ חקש"ב בשם מדרש חז"ל) כי האדם עיר פרא יולר. וקל הוא על פני ים המבל לטוט ולצבור על חקי האנושית הנדרש מאתו. וההכרח לעמוס עליו משא לעיפה עבודת עמל וטורח. למען יוכל ללכת אורחות הים הגדול הזה. כמ"ש "אדם לעמל יולר" (איוב ה') וע"ז אמרו חז"ל (מדרש ב"ר פרשה י"ג). זכה הוא עמל בתורה. לא זכה הוא עמל בארץ" ראם לב חכם לו. יבחר לו עמל התורה. ויט שכמו לסבול עול התורה והפלות. והוא תנחה אותו על מ' המבל בדרכ נכון. ותסול לפניו מסילה בדרכי החיים. כמ"ש בברתהלבך תנחה אותך" אך אם יפנה שכמו מעול התורה. וירפה ידיו מתורה ומצות אזי למלאות החסרון מהעמל לבל יהי' קל על פני ים העוה"ז. נדרש לרב החובל הוא הבוי"ם להעמים עליו רגבי עפר ואבנים. הם המצוקות ופגעי הזמן. ומה נעמו בזה דברי חז"ל. בל המקבל עליו עול תורה וכו'. ובל הפורק" וכו' (אבות פ"ג) כי אנחנו רואים. כי כל הקודם בצריאה היא הכנה ומזון להמאוחר לו. הדשאים ומימי הזרעים וכל פרי העץ הזומח מן הארץ. הם

מחסום. המחלה האנושה היא המים במוחס. עד כי תמס יחלבו וימותו מוזאת המחלה. אבל לא כן בקץ אשר ימיו אש המים ואוירו קר ורהבם ימי מטר. הגם שישלח רזון בנפסם. אך מוחן בריא. ולא יחלו במחלה הנוראה הזאת. אשר אנושה להם. ודעת לבבין נקל. כי אם הי' להאזן שכל ובינה. אזי שמחו על הקרירות ולא על ימים החמים. ככה גם אנחנו עם בני". האמנם כי הסורה הקדושה ומוטות". לנוכח יעמדו למול תענוגי החבל ותשוקותי". ותפריע לנו למון תמודי החבל ושעשועי". אך גם תפלט אותנו מהמחלה האנושה היא מחלת הרקש. לבל נהרס דרכינו דרך החיים. ולבל נהגה ריק על ד' ועל משיחו. כמ"ש "יששון ישרון ויבעט" לכן רק חמת דגל הסורה לנו לחסות. ובלל כנפי' נחלונו. כי הנימוס הוא בתכסיסו המלממה. אשר כל לגיון וגדוד יש להם דגל מיוחד. ואם הלגית חיל האויב לקחת את הדגל בשבי'. אזי פור תתפורר הגדוד הזה לרסיסים. וחיל הגדוד או הלגיון הזה תחלק אל הגדודים האחרים. ושם הראשון לא יקראו עוד. כי תרפת הגדוד לא תמחה לעולם. כי הי' להם ללחום כאריות על שדה קטל. ולא לעוזב לאחרים דגלם. ככה אנחנו עם בני' הדגל שלנו הוא הסורה. ולכן נטל עלינו ללחום כאריות נגד פגעי הזמן. ולהחזיק בצמזו הדגל בכל מאמלי כחנו. כי מנימוסי המלחמה הוא. אם רק החזיקו הדגל ולא יתן ביד האויב. הגם כי חלי המחנה או יותר נפלו שבי ביד לר'. אז נפלו חללים על פני השדה. אם אך החזיקו הדגל. ולא יתן למשיסה ביד האויב. אזי ימלאו את המחנה עם אנשי הלגיה חדשים מקרוב באו. ושם הגדוד או הלגיון תשאר על מקומה. ככה גם אנחנו נאמר. הגם כי הרבה מאתנו נפלו שבי ביד זולמתי. והרבה

והימים הראשונים לנו לאות והרבה ראינו מחנות כאלה. שאל אביך ויגדך הניסים שנעשה לנו במנצחים. ואם אשר עשה ייבשע שהטמיר האמה ועוד כאלה הרבה. אם אך הסורה נר לרגלנו לא נפחד מאבני הגנף וזרי המכשול. אשר הזוררים ימינו עלינו. וישימו מועקה במחנינו. ומשחק לשום ורוכבו :

אך

מה רע ומר גורל האיש אשר יעביר מעליו דגל הסורה. וישחווה בדרכו ללכת בדרכי האומות הקדמונים. ע"א. למען יצור כפסר כסף. וללחמו ימלא הון לפי מרשבתו. אך הוא כנשר קצוץ הכנפים. אשר הוא בכל רע חמת השמים. ומה יפה ביאר בזה הגאון רי"א מקאונא דברי הפלסא. "כי היינו לענ וקלם בגוים נחשבנו בצאן לשבח יובל" צעת אשר היינו מזוינים במלבושי היהודים צבדים ארוכים. ופיאות ארוכות. והזקן היתה שלימה. הגם שלטנו עלינו עכ"ז שבוז אותנו*" וזהו "לענ וקלם בגוים" אך כעת כאשר נחשבנו" כי גם אנחנו הולכים מולי שלמה וקלוזי פאה כמוהם לכן "בצאן לשבח יובל" כי ע"ז נחרבו האנטיסימוטים. וחורשים תמיד לבלטנו חיים. לולי חסדי הקיסר יר"ה. אשר יסך באברתו עלינו בעזר הבו"ת. ועלינו לדעת כי לא לחנם קרא הבו"ת לעמו ישראל לאן מרשינו (יתקאל ל'ד). כי זה ידוע בצבע האלף שטבעת רכים ומלושים. והרבה פעמים ימותו מרכותן ומולשתן. וזה דרכם להוליד להם מים במוחס. וזהו אות על טבע חולשתן. ורך מוגן. ורפיון הרכבתם. ונדע לחכמי וחקרי הטבע. כי השה מן האלף תתעדן ותשים פימה עלי כסל. רק צימי הקיץ והימים החמים. אך לא בקיץ אשר אוירו קר. ומטר ניהך ארזה. אך לעומת שתתרבה אז שמנס. תולד להם

* כי מפני כבוד האמת המרחפת עליהם. נשאו העמים והישרים את פניהם. והפיקו מפצם בך ד' יהמה. אך שוישנו ישראל ע"י אנשים מלומדים בחכמות. ובלשונות העמים. ואין בהם גי"ן לקבן בהערה :

כי לא ישמח על מה שיש לו. רק יתעצב חמיד על מה שיחסר לו. והאות לזה אחאז מלך ישראל שה' סר חטפו ולא אכל לחם בעבור כי חתן בכרם נבות (מלכים א' כ"ח). וכלום חסר אל המלך שדות וכרמים. ובפרט מלך צביה כאחאז (מגילה י"א ע"א). רק לא שמח במה שיש לו. רק התאונן על מה שאין לו. גם המן הרשע ימ"ש. הגם שהיה לו רוב עושר ונכסים ורוב בנים. ועכ"ז כאשר מרדכי לא קם מפניו אמר, וב"ז איננו שוה ל"א אבל האיש הנבון יזכור כי הוא רק עובר אורח בעוה"ז. ולכן ישמח בחלקו אשר האליל לו הבו"ת צביונו. ולא יתעצב על עולם שאינו שלו. כי למחר השכם יסע לדרכו. אל ביתו התמיד. וזה יאמר רבינא למאן דמבעית על עולם שאינה שלו. כי יזכור כי הוא בחבל רק עובר אורח. כי לא ידע מה יולד יום. ומתי יסע אל ביתו התמיד. ומזה ביתו, ארבע גרמירי"ה הם הארבע אמות מקום קברו באדמה:

זכה נעמו בזה דברי הגאון האמיתי החסיד בערבי נחל פ' תלא. כי אין די במה שיזכיר לעצמו יום המיתה. רק ילייר נגד פניו שכבר הוא מת זה ימים או עשור. ובשרו כבר בלה בקבר. כי אז במצב כזה לא יתאו לחבל וממדותיו. והכל תהי' צעינו כאין וכאפס. גם עושר והון. גם כבוד המדומה. לא יסוה צעינו מאומה. כי בשרו עליו יכאז. ונפשו עליו תאבל. וזה שאמר רבינא שיזכור, ארבע גמירי"ה ולא אמר יום המיתה. כמו שאמר רלב"ת בשם ריש לקיש בצרכות-אמנס כל זה לא יועיל רק למי שמאמין בשכר ועונש. וגמול העוה"ז. ומקבל עליו בכל יום עול תורה ומצות. לא כן הרשע הבלתי מאמין. שהפך הוא. כי הזכרת יום המיתה. מעוררו עוד ללבת אחרי שרירות לבו בעורו בחיי הכלו. כמו שמספר הנביא, הרוג בקר ושרוש צאן כי מחר נמות' (ישעי' כ"ב). וזה שאמר רבינא. שכ"ז לא יועיל רק, אי. גמ". ירלה להתרופה שאמרנו. שהיא זכירת

והרבה תללים נפלו ציד לורינו הס העמים הקדמונים. אם אך נחזיק הדגל על מכונו. שם ישראל לא תחמה לעולם. וזהו שאמר רבינא כי האיש אשר ילכו יעור עיניו. לכל ידע סגולת התורה. וטפס כחלב לבו להבין יקר התורה ומנעמי'. ולכן ירד מעט מדרכי התורה. ויעמול להון. וירדוף לחיי בשמים. אך נפשו עליו תאבל. וזהו, אע"פ דאיהו לא חזי מולי' חזי' כי להנפש מכאובות גדולות מדרכו זה אשר בחר לו. שא"ת תקנתו" יזכור כי יום המות תחיל מיום הולדו. שמעוררו הוא גוע בכל יום ויום. ובכל יום הוא לוועד אל המות וזהו, לגשוף מדוכתי". כי האדם בעוה"ז. הוא רק עובר אורח. והוא מביט תמיד אל החלל מות כי שם ביתו התמיד. לכן מי אשר עינים בראשו. יבין כי כל העולם וממדותיו אינם כדאי לראו עליהם אף שעה קטנה. ובוה נזכה לבאר מאמר חז"ל (סנהדרין ק"ו). אמר ר"י כל מקום שנאמר וישב אינו אלא לשון צער' וכו' ויש להתבונן מדוע לשון וישב הוא לשון לער. אך נבין הדברים ע"ד הציור. אחד נסע על יום השוק. ולקח את בנו הקטן עמו. ויהי בדרך צמלון. כאשר שכב לנות מעט מעמל דרכו. ובנו עמו במטה. וישטוף המטר דרך הגג אל הבית. והנער הקטן מקין את אביו משנתו. וישאל אותו אביו. מה לך בני כי לא הית איתי להנפש מעמל דרכי. ויען הקטן. הלא לך לדעת אבי. כי המטר סוחף דרך הגג אל הבית. וישאל אותו אביו. ומה לך בני אם המטר דולף אל הבית? ויען הקטן. לכן אבי הלא לך לקרוא אומן לתקן את הגג לכל ישטוף המטר ביתה. ויען לו אביו בער אתה בדצריך אלה. הלא תזכור כי בדרך צמלון אתה. ובבוקר השכם נשים לדרך פעמינו. ומה לך אם המטר יסוחף ביתה. וזהו שאמר ר' יוחנן כי לשון וישב הוא לשון צער' כי מי שעושה את העוה"ז לשיבת קבע. יתאונן תמיד על ענינו'. ויתעצב תמיד ולא יראה טוב. כי תמיד יחסר לו.

על פניכם' וגו' (שבת דף קנ"א) כ"ז
זכיר לעלמו:

גם יאמר, ואי קאי במקום השינופת'
באם ח"ו נשמתו וגופו מנוקטים
ומשוקעים במחמדי הסבל. עד כי האמות
ישימו מסוה על פניו לבל יראה החשבונות
אשר שמתי לפניו. והתרופות האלה לא
יגהו לני למחלתו מחלת הנפש, לימא
הכי עיזא דבי מבחאא שמינא מינאי' כי
הכמה טובה ממנו. כי גם הכמה תדחה
מאחיה הנזק. והצרח מהאש וממאכלים
שאינם נאחשים לה לפי עבשה. וגם לא
תגע בהם ולא תאכלם. הגם כי לא חננה
בבינה והסבל. תדחה מאחיה הנזק. והאדם
אשר חנן אוחו בוראו ית' בחכמה בינה
ודעת. לא יברח מהפסד גופו. וחו שגס
הפייטן דברינו אלה צפי נפש המשכלת
לערוך דבריו אל נפש הממארה וזהו
ברקנהוי מנח"ה את נפש הממארה. באמרו
אליו אס תנך אחר תאווקך. אוי, בהמות
ברבותא' הכמה תגדל עלך במעלתה
כמו שביארנו:

**יקרטע נון לקבליה בציצוי
בגבורתא.**

נוסד על הגמ' (ב"ב ע"ד ע"א), רב
ספרא משתעי זימנא הדא
אזלינא בספינתא. וחוינא ההוא בוורא
דאפיק רישא מימא ודוה לי קרנא והקוק
עלי' אנא ברי' קלה שבכס. והוינא תלת
סאה פריסי. ואזלינא לפומי' דליויתן'
אמר רב אשי ההוא עיזא דימא הוא
דבהישא", ואות לה קרני' ולהבין דברי
חז"ל ומידות נקיים לבל דברי הגמרא
(ע"ז דף כ' ע"א). אמרו עליו על סה"ס.
שכולו מלא עינים", בשעת פטירתו של
חולק

זכירת המיתה. יערב נמי התרופה הזאת
שיאמין בשכר ועונש ומקבל עליו פעמים
שכל יום עול מלכותו ית'. וזהו לקרי
ק"ש כי זהו ליסוד מוסד בהתרופה
הזאת*) גם זכיר לעלמו. אי קאי במקום
השינופת' יראה האף אמנס. כי מקרה
אחר לזדיק ולרשע. כמות זה כן מות זה.
אך נמתיק הדבר ממה שאנו רואין בכל
יום. במסילת הברזל. יסעו יחד כעני
כעשיר. כנקלה כנכבד-כחוטא כאינו
חוטא. ובהמרכבה של המסילה. (וואלאן)
תמלא אנשים וכבדים כעני ארץ נוסעים
למדינת סיביר לקנות מרכולתם. ועמהם
תמלא גם אנשים אשר נחרך משפסם לעבוד
בסיביר עבודת הפרך כל ימי לבאם.
בהמרכבה לא תראה שום הבדל ביניהם.
אך כאשר תבא עמהם שם למקום התמנה
(וואואלא) בסיביר. תראה כי אס הנכבדים
יקדמו פניהם בעגלות לב. המלפים עליהם
שם על יד דרך מקום התמנה. גם סומרים
שוים מלובשים הוד והדר יקדמו פניהם
ומדברים עמהם שניני מרכולתם. אבל
להנחלים במשפט לעבודה תראה כי יחכו
עליהם שם פקדי הממשלה למען מת עבודתם
ברזל על ידיהם ורגליהם. להדריכם לעבודתם
אשר נגזר עליהם. ככה בענין המות אין
הבדל בין זדיק לרשע. כמות זה כן מות
זה. ובמרכבה אחת יובילים לחלר מות.
אך להלדים קברו זה. הוא לפני ארמון
יפה אף נעים. כי יקדמו פניו ימות לדיקים
אשר פניהם יזיכרו כוהר הרקיע. גם
אגודות מלאכים ושרפי קודש שואלים בשלומם
בהרופה וקול שמחה. (כמובות דף ק"ד
ע"א) אבל להרשע קברו זה הוא לו למקום
טינופת. כמו שאמרו חז"ל. לאהר ג' ימים
ירימו נבקעת וכו' שנאמר וזרתי פרש

נבולת בג

(*) ובמקלות' המתקתי בזה דברי חז"ל (אבות פ"ג). כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו
חכמתו מתקיימת' וכו'. כי מי שיחפז לבקש חרופה לנפשו. ולהתרגל במדות טובות. מוכרח הוא
לעשות היראה ליסוד מוסד בהתרופה. ובהיראה יוכל לקשר המדות בנפשו. כי היראה דומה לחוש
הנחרו תוך חורי הפנינים. אם בתחלה יקשרו קשר בתחמת החוש. תזוק הפנינים הנחרים עליו. גם
באשר יתקח הקשר. יפלו הפנינים הנחרים ויתפורו לכל רוח. ככה אם אין עליו בתחלה עובדות יראת
שמים. ועול מלכותו ית'. ואצות שכר ועונש. ינששו ויאבדו ממנו. כל המדות טובות:

וכעת הוא כאִלץ לכתח רגליו אל הישיבות. ולאכול שם לחם חסד בית איש יומו. שלא לשבעה. תמונת פניו יעורר עליו. כי כן היא כי דל ורזה הוא. ומשחת מאחש מראיתו. הלא בשרו כחש משמן. וגם הוא ידוע חולי. [מאן הולים רבנן? נדרים דף מ"ט]. וגם שנתו נדרה מעיניו. כי משגיח הישיבה יענוש קשה אם יאחר זמן השיעור. ובעוד לילה יעוררו. לחזור על משנתו. וגם הבט כי גם מערומיו אין לו צמה לכסות. כי ראה איך לבשויו חסד לבויו? חסדות ומגעליו טלואים טלואי על טלואי. איך לעומת זה ראה נא פני הדור החדש. אשר פחתו מעט מוסדות הסורה. איך הם עולים ומלחחים בחיי העולם. איך פניהם ילהו משמן. שמו עשמו. ומצנה גום חזק ואיך ילבוש שנים עם ערנים. וגם הבט וראה לאיזה תכלית יגיע בך ובמה יביא ערך ביתו. כי ההכרח יאלצה לכתח רגליו מעיר לעיר וממדינה למדינה לבקש ערך ביתו. ע"י מגידות או מלומדות. או יאחר נדבות על פתחי נדיבים. איך הבט בצגי דור החדש אשר שמו אל ההשכלה פניהם. איך שפעת פרנסתם יהי להם למדי. וגל יחסר להם דבר. זה מודד ארץ. זה זין הרפואים יתחשב. זה זין כנענים וסוחרי ארץ ימנה. זה מנהל ספרי החשבונות אלל גביר פלוני. ושכרו כך וכך לשנה. ועתה שמת לעגותו. ומתן את צבג היקר בדרכי הדור הזה. ותשבע עונג מאחורו. הלא נגד עיניך דבש וטפת זופים. ואין לך רק אשר בעיניך חביב. וגם אתה תאכל ממתיקו ודבשו. כי כאשר יהי לאיש ויגיע לאיזה תכלית תוכל להשען עליו כי יכלל אותך בימי זקנתך. לעת מטה ידך ולא תוכל להביא ערך ביתך. הוא לא יעזבך. ויחזיקך בציתו. מלחמו תאכל וייתן תשמה. וזהו אמרו עליו על מה"ם הוא הי"ה. כנודע דברי חז"ל (פרקי דר"א פי"ג) ה"יא השמן הוא היצ"ה הוא המה"ם. שכולו מלא עינים. ירעה כל דרכו ומועזותיו להדית את האדם. מדרכי החיים. הוא

חולה. עומד מעל מראשותיו וחרבו שלופה בידו. ושיפה של מרה תלוי בו. כיון שהחולה רואה אותו. מודעו ופותח פיו. וזורקה לתוך פיו. ממנה מת ממנה מסריח. ממנה פניו מוריקות" הגם שדברי הגמ' הם כפשטן. והם דברי אלקים חיים. כמבואר בזה"ק פ' נשא. ועיין בס' נשמת חיים. איך את אשר נחזה לבאר דברי האגדה הלו על דרך המוסרי לפי רוח העת. לא אמנת להגיד. נקדים דברי הגמ'. אמר ר' יצחק יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום" (סוכה ג"ב). ובמס' קידושין (דף ל"ע"ב) הגירסא "מתחדש" ובאמת שני הגירסות טובים ונכונים מאוד. כי לפי דור החדש אשר כעת. בעוה"ר האיש אשר עמלו בצורה לא יתחשב לאיש בעניינם. ויחזיקוהו לבער ולפרא אדם שאינו מן היישוב. שאינו יודע להלך בדרכי החיים החדשים אשר כעת. לכן מלא היל"ר מכולה חדשה בימים האלה. איך לפחות את האדם. ולהרחיקו ממעגלי הסורה ונתיבותי". כי יראה לו את היושב בזהמ"ד חבוש הוא וגלמוד. עמון צירכתי בית הלימוד. ויראה לו איך הוא עלל עומן ידו בלחמ. ומתפרפה במלכת חיי העוה"ז. ויאמר לו הלא כלמה תכסה פניו. ובין פראי אדם יתחשב. כי לאיזה תכלית יגיע בצורתו. בטלן הוא. יושב אוהל. ולא ידע עד מה מחיי עוה"ז. ובשעה הסוחרים לא יבא. ובין כנעני ארץ לא יפתח פיו. כי גם יבושו לדבר עמו. והגם כי אזלח ידך כעת לחת אל המדעים פניך. וההשכלה כבר רחקה ממך. ולא תוכל קרוב אלי" עוד. כי כבר נגזו ועברו ימי עלומיך. ועול אשה ובנים על זוארך. אמנם הלא תדע אחי כי יודך ואוהבך אחי מנשורך. לכן לא תוכל לסבול. ולראותך ברעה אשר תמלא אותך. אם תחנך את בן היקר. על דרכי הבמלטים. כי הלא תתקן פתיל חיימו. וזכור נא אחי. איך עשחתו ורבינו ברך יגון. ועיניך כלו עד אשר זכית לראותו הולך על רגליו.

במים. מנהיג המכונה עם הנוסעים בהמרכבות הראשונות שמחו בחשכם. כי הם נמלטו ממלחמות המוות. אך שמתחם היתה עד ארבעה. כי המרכבות האחרונות אשר ירדו במזולה. משכו אחריהם גם את הראשונות עם המכונה. וגם הם נצטוו במים. באין מנום ומפלט. ככה האב המחנך את בניו על דרכי הדור החדש. הגם כי האב ידמה בעלמו. כי הוא יכבד עבר את ים החבל. והוא נמלט מדרכי הדור תהפוכות. כאמור חז"ל. ביון שעברו רוב שנותיו וכי (יומא ל"ח ע"ב). לכן הוא רואה לפי דעתו שעדי ג"ע פתוחים לפניו. אך שמחתו הוא לשוא. כי הוואגאנען האחרונים הם בניו אשר נצטוו במזלות היס. דור החדש. ועל קדושת יום השבת לא ישימו לב. ומנהיג אבותינו למשחק לנו. ימשכו גם אותו ברחשם. וגם הוא יפול תוך המים הזדוניים. כי רחמיו על הבן מרובים. לכן לא ימלא מרגוע בג"ע. אם הבן יהי גהינס. ועבור זה מלדיקו מעט מעט. וצונחשתו הוא מקטין מדורת הגהינס. וכ"כ יקרבו. עד כי בחשבונות מחשבות שונים. יכזה את האש של הגהינס כלו. עד כי לא יכיר מקום הגהינס אי. וגם מעט מעט מתגנב בתוך לבבו דעות חדשות להפיל גם זו אור הג"ע. ואם לפי מחשבתו אין גהינס ואין ג"ע. למה יעמול לריק גם הוא. לכן גם הוא יפול שדוד במלחמה הזאת. וגם הוא יהי לברות למלחמות היל"ה. והוא "ממנה מת" כי עכס הבן תלמיד גם האב למדחפות. והארס הזה תמינתו גם הוא. הגם כי לא ירגיש המיתה. אך הוא כמו ארס שאכל סס הממית. הגם שעם הארס אשר בקרבו. עוד הוא חי יום או יומים. אמנם מת יקרא (**). כי הארס אשר בקרבו תפילו לשחת. ובלדק נקראתו מת. לכן נכון תחבולות

הוא ללמוס עינים על תהלוכות וחריכות הדור החדש. [וזהו שתפשו חז"ל בלשונם- "בהלינהו ליעיני" (יומא דף ס"ט ע"ב)]. נראה בעיני דשטנא (קידושין דף פ"א) [וחז"ל ידוע כי הארס נועד בכל יום אל המוות כמ"ס (קהלת) ויום המות תחיל. מיום הולדו] וזהו בשעת פטירתו* גם בשעה שהארס הולך ליטן על מטתו. לנוח מעבודת היום. [כי השינה נקראת בפי חז"ל פטירה. כמ"ס ז"ל שינה אחד בס' במיתה] (ברכות כ"ז ע"ב) [גם לא ייח אלוה ליטן במנוחה. וזהו בשעת פטירתו של הולד] הנפש. עומד מעל בראשותיו וגם אז לא ינוח לו מהלג לפניו תאות העולם והשוקותיו. אך חז"ל הוסיפו אחרות כאלהב נאמן. ואמרו לו. לכל נאמין כבזיו. ולא נפנה לדברי שוא. כי הגם שנראה כאלהב. ומישך לארס להטיב מצבו בימי חלדו. אך שקר בימינו. לכן הודיעו להארס כי "והרבו שלופה בידו. ומיפהו. אך שנה תלוי בו" כי אם ישמע לעלמו. אל שמו מנהו ימרח חייו עד עולם. וזהו שאמרו ז"ל. ביון שהחולה לרפואת הנפש. יטב עלתו בעיניו [כמו רואה אני דברי אדמו"ר (כמוצות ק"ח) שמשמעו הטב בעיני דברי אדמו"ר]. בודיע"ו כאמור חז"ל. א"עג דאיהו לא הוי מולי" הוי" הגם שהוא לא יבין אחרית הדבר אך שהוא מדיחו מדרכי החיים. אך נפשו רואה אחרית הדבר. וזה שאמרו. שאם יקבל מה מעלתו. ודבריו יכנסו באזניו. ופוחת פיו. לטעום מה מדבריו. וז"ל וזורקה לתוך פיו. ממנה מת" גם היהדות ממנו. ובזין זאת ע"ד הילור. מסילת הכרזל נסעה על המעברה. וכאשר המכונה (לאקמאטיק) עם איזה מרכבות (וואגאנען) עברו המעברה. מאיזה סיבה נשברה המעברה. והמרכבות האחרונות לללו

נבולת בגן

* דכל עת וכל זמן נקרא שעת פטירה.
 ** כי הצומח לא יגודר בחיים רק בהיותו הפעולה הזאת. מגודר במיתה כמ"ס (איוב י"ד) ובעפר ימות גועני ובעקני המרגישים שיש להם תחינוך

תחבולות יקנה. לכל ישפה הארס הממוק
 לו כעת לחשו. כי מרה תהי' אחיטו. כי
 המחמדות האלה לא יחמקו לו. רק בעוד
 כוחותיו הגופניים חזקים אהו. ומצנה גוו
 איתן. ובכחו ללאת ולבא במחול תשוקות
 הומן. ותמודותיו. אך בעת הזקנה בעת
 מצנה גוו הולך ורפה. יחוג ויטע כשכור.
 לא יערבב לו כל אלה. אז יבין לרעו.
 ובעיניו יביט כי תעה בדרכו. ואז יבין
 כי לא ישאר לו מחמודי הומן ותשוקותיו
 רק גופו הבזוש המגרח כמ"ש בס' גבעת
 המורה [הבזה בס' נקד הישר. פרק ז'].
 במסיד אחד סהלך בדרך וגודמן לו אל'
 ז"ל. ופגעו בנבלה מושלכת בדרך. והחסיד
 נתן ידו על חוטמו לסתום נחיריו מהלחנה
 ובאשה. ואל' ז"ל הלך קרוב אל הנבלה.
 ועמד זמן מה. כמו שאינו מרגיש שום ריח
 רע. ובחך כך פגש בהם אדם אחד הדור
 בלבושו. קולותיו סדורות לו תללים.
 משחמים בשמן המור. וכרדי כתר ריחו.
 וכאשר ה' עוד מרחוק מהם כבדת ארץ.
 נתן אל' ז"ל ידו על חוטמו. וישאל אותו
 החסיד. מדוע לא שם ארזי ידו על חוטמו
 אלא הנבלה? ומפני האיש יפה העינים
 אשר ריחו גודף למרחוק שמן תורק נחת
 ירך על מירך. והשיב לו אל' ז"ל. כי
 זה מסריח יותר מן הנבלה. וכל ראשי
 בשמים לא יועילו להעביר הבזוש ממנו.
 כי אהה בשושן הגשמים מרגיש בסירחון
 הנבלות. וסרחון האיש הרשע לא הרגשת.
 וזהו. במגנו בסריח"ה אמנס כאשר יגיע
 יומו האחרון. בעת כי ירגיש בעלמו כי
 לא ירד מהמטה אשר עלה עלי'. וכי
 הוא עומד על מתקן קברו. ובעוד זמן

גבולת בנן

יתרון על סוג הצומח ככה התרגשה. בעת שנתכפל בו היתרון הזה נקרא סח. ככה המדברים. שיש
 להם נפש המושכלת. בהסתלק סחם היתרון הזה נקרא סח. בס"ש (איוב ד) והלא נסע יתרהם בס' כי
 נעתק סחם היתרון אשר להם על הבח' כלתי מדברים. וימותו ולא כחבמת' הגם שיש בו עוד הכח
 שנמצא כשאר בעת'י הבלתי מדברים. מ"ס נקרא סח. כי החכמה שיש לו יתרון על הכת'
 נעתק סחמו. אפ"י:

(*) ומה יקרו כזה דברי הסודי'. שביאר את הב' מה יתרון לאדם ככל עמלו' אלו הכנים
 שיעמול תחת השמש'. שישרתו אותו בביתו. ויעשו תפצו ורצונו. אין לו כהם תתון כלל. כי עיקר
 עמל' הכנים אין הבונה בהם אלא. ושמו דר' עכ"ל. דהע"ה ביקש מאת הקב"ה. אם עתיד אני
 להעמיד כנים להעבידך'. מוטב לי ונחני בדרך עולם. אברהם אמר. אם עתיד אני להעמיד כנים
 להעבידך מוטב ואנכי הולך עירי' (בראשית רבה פ' מ"ד):

הארת כי המה ממושכים מדת תורת משה
 ישראל. כי המה כלו כאין צענייהס. כי
 בשאט נפשם הדת עוצרים בכל עת על חמשה
 לארין (מכות דף כ') בחסם על לא דכר. כי מה
 ימרון להם בהמרוטה הזאת. והמרוטה
 הזאת תמיד בהם. כי בעבירה יש להם
 יתרון מה. יעברו עלי' בתשוקה רבה.
 וגם לבסם לא יפעם עליהם (*). הה! על
 דברים כאלה הכריעו אבותינו צימי היונים
 אח בניהם לנצח. צעת אשר התגלו
 עליהם היונים להעבירם מחקי החורה.
 צאמרס להם. כתבו לבם על קין השור
 שאין לבם חלק באלקי ישראל (צ"ר פ'
 3) והדברים כחידה סתומה היא. אך
 היונים לחו את ישראל. לעבור עבירות
 כאלה לגלח פירות הראש וזקן. לאכול
 צלי צרכה וקטילת ידים וכדומה. עבירות
 כאלה שאין יתרון והנאה בהם. כמו קין
 השור. שאין הנאה להזיקו אך כונחו
 להזיק (ב"ק 3 ע"3) ובעבירות כאלה
 יעידון ויגידון שאין להם שום חלק בחורת
 ד' אלקי ישראל. וזהו במושך" מחורת
 משה בכלל. ובמה אדע זאת ממה
 שאחזה בו כי הוא, ומורש" אך אז
 צימי היונים האבות הרחמנים נעשו
 אכזרים כיענים. ושחטו עוללים ויונקים
 משדי אדם. ואנכי עקרתי את בני מחרס
 ד' לבאות. ודגנתי רק לצרם ולא לרוחם.
 כלנו אין אלקים אין ומפרכם. ונתון להם
 לכל צער. אז יתאון על עצמון. צידעו
 כי ידיו היו במשל הזה. כי לא חקך את
 ציתו אחריו להיוחס שומרי דרך ד'. לכן
 יציא אז מלבו אהמה ממושכה מרה
 כלענה. אהמה השוצרת גופו של השומע
 כמבין מהו קול ענות הזה. מסבג" ממני
 המשל

הארה הזאת באחנו ידי היו במשל הזה:
ואם הוא עוד זך ברעיונו. ינינו
 רעיונו לפניו את אשר עשה בתבל.
 גם הוא כל ימי ההלכו בה. כי אדם
 אין צדיק בארץ. וגו'. (קהלת ז כ) אז
 הוא גומה מנהמת לבו ביתר שאת. כי
 לבד מה שהוא נושא על שכמו לרור
 חטאיו ופשעיו. יש עליו למשך גם עול
 החטאות אשר עשו בניו במעלו. למיין
 מנהיג המכונה ממסילת הברזל. אחו
 עפעפיו תומה. והאופנים הסבו בלכתן.
 וימעדו מן המומות (רילשון) הנכונים
 להדריך האופנים במעגלם. ויועק אחד מן
 הנוסעים. היו ואביו כי האופנים הגו מן
 המסילה. ויערשני. היו ואביו כי המנהיג אחומו
 שינה. כי לולא נתן המנהיג שינה לעניו.
 לא הערה למוח אנשים רבים. ככה ישחר
 לעצמו מוסר. לולא עצמתי עיני מבני.
 ולוא שמתי לב עליהם להנחותם בדרך
 הסלולה עפי' דת תורת משה. לא הגו מן
 המסילה. לכן ידי ה' במשל הזה. וזהו
 נתנו עולמ' הוא עול החטאים ופשעים
 שעשו בני, עלינו (**). מלבד החטאות
 שעשיתי בעלמי אשר כבר. סבלנו על
 שכבינו" לכן יוליא אהמה מקירות לבו.
 ויתמרמר אז מאוד על אשר נתן לבו
 לשמוע לדברי היל'ה. כי צאמת הוא עבד
 להאדם. כמאמר חז"ל (סוכה ג"ב) על הכ'
 מפנק מגוער עבדו' (משלי כ"ט) ושיין
 פרשי' שס. כי צרלון האדם היל'ה עבד
 לו. ומסור בידו. דבאמת כשהוא מסית
 את האדם לעבור על אחת ממלות ד' אשר
 לא תעשינה: צרלנו הוא שלא ישמע
 האדם לו. ובזה הוא בא לתכלית הבריאה
 כי הוא נכרא בעבור זה (זה"ק פ' תרומה

גבולת בגן

(* כי השחתת הבאה מחסת תאות הגופניות. או כאשר ינדחו תאות הגוף וישקטו. יוכל
 החוטא לשוב מדרך הרע. כי הנפש עומדת עוד על אמונתה הצודקת. אבל אם תושתת הנפש.
 באמונת דברי חז"ל. כי בחר לו דרך המינות. ומתלוצץ על דברי חז"ל. או א"א לו לשוב. כי
 מה יקח את לבו להשיבו מדרך אשר תעה בו.
 (** וזהו שאמר אדונינו דהע"ה לשלמה בנו, אנכי הולך בדרך של הארץ" הגם כי לאתר
 המות שהוא דרך כל הארץ. בקרא ראדם עומר. אך אם תעשה את אשר אצוה עליך אזי גם שם
 הולך מספדינה לם יריגה. כמאמר חז"ל, ברא מוכה אבא" וזאת אשר אצוה עליך. תזקק ושטרת"
 ונמר. אבל אם תז' ושאיר אחריו בנים פורעים סן הרת. אזי ר'רעו מנותתו שם. וזהו שאמר
 „כני עבדיך ישכנו" שם במנוחהם. אך בעת וזרעם לפנך יבון":

המשל בצנן המלך והונוה). וזהו שיאמר הגם אשר בודון לבי ובמושל כפי, עבדים" הוא היל"ה ועוזריו, משלו בנו" אך על זה דוח לבי בקרבי וכי, פורק אין מידם"? הלא כבר אמרו חז"ל, בראתי יצ"ה בראתי לו תורה, תבלין" (קידושין דף ל ע"ב) ומדוע עוצתי את החורה, כי לולא עוצתי אותה לא נפלתו בידי העבדים, וגם אם רוח בינתו לא הסתתר ממנו יתשוב בלבנו, כי הלא שמים הנה חובות האדם, האחת לעמו ולביתו, והשנה הנה הוא בחומר יסודו, והוא משוחפת לכל בעלי החי, כי גם התרנגול ידלג עבור התרנגולת, ובעת ימלא איזה גרעין יקרא גם לכשו לאכול עמו, אך החוב השני, הוא יתרון האדם על הבהמה הוא להיות חבר מועיל לחברת האדם, לטובת כל הלאום בכלל, וכאשר יזכור כי

ישאיר אחריו בניו שובצים ופרועים מהדת, והם שכים ולנינים לכל הלאום הישראלית, וכמו שמצאנו בדברי חז"ל (ירושלמי תניינא גבי מנשה דאמר סוף פרק אין דורשין), וכידוע קורות ימי הבינים, אשר ע"י בני סוררים כאלה סבלו ישראל לרות רבות ורעות, כמו עלילת דם, וכדומה, וכבר אמר המלך

החכם"א, "ירא את ד' בני ומלך" (משלי כ"ד) וזוהו ביאר הגאון כתב סופר דברי המשורר אסף, מוזמור, באו גוים בנהלתיהך דלכאורה יש להסתובן, מדוע יש לומר ע"ז, הלא יותר הי' לו לקונן על דברים כאלה, וביאר זוה, דאין לקונן רק אם בתוך האוררים והמעיקים, נמלטים גם פושטים מבני עמינו, כי הם מכאיבים לנו יותר מאומות זולתינו, אמנם בעת אשר הקב"ה שולח עלינו רק את זולתינו להעיק לנו על אשר מרינו את פיו, ע"ז יש לומר ולהודות לו ית', וזהו שאמר, בגתנו, זולתינו, עולם עלינו" סבלנו על שבמינו" אך אם בני סוררים כאלה אשר אינם עושים לנו של מקום ובעבור זה נקראו עבדים (ב"ב דף י' .

אז מר לנו מר, וזהו, עבדים משלו בנו פורק אין מידם" ולכן כאשר כי יודע אז כי בעוד זמן קטן, יוצא לתת דין ומשפון על מפעליו, הסתער נפשו בקרבו, ופניו יוריקו מלרעותיו, וזהו, סמנה פניו מוריקות" בידעו כי הוא לללע ככון:

מריצת הברדשי ידוע דהעו"ז כמשל לים וזשף, וחז"ל דימו את

האדם בעו"ז לטולך באני' בלב ים, (קהלת רבה פרשה ז'), ועתה יומחק לנו דברי רב ספרא שגלבנו בפתח הדרום, אמר רב ספרא וימנא הדא הוה קאוילנא בספינתא" הייתי משוטט והולך בדעיומי מדוע דימו חז"ל את האדם בעו"ז לספינה המשוטטת בים, לזה אמר דוח אשר חקר ומלא כי כן הוא, והווינא" דלכן דימוהו לספינה המשוטטת בים, משום שז"ל"ה מסיתו בעיני חינוך הבנים ויבטיחהו דלכד מה שימלאו חכמים בעולם המשפחה, עוד יולאו גם את אביהם הראש משפחה מראת חוסר לתם, ומגלי הזמן ופרדותיו, ויבטיחהו דגם אבות הבנים יוכלו להשתען עליהם בימי זקנותם, לאכול מלחמו ולשתות מיינו, זאת ידוע דהבנים נמשלו לדגים, (בראשית רבה פ' ל"ז) וזהו, "להאי בוריא דאפיק רישו" פיבוא", אך יאמר רב ספרא כי חקרתי ומלאתי כי אך שקר בימינו, כי ראיתי בו, והוה לי קינא" כי הגם שגראה כלאהב להאדם, אך בקרבו ישם ארבו, ולדמו יארוצ, כי כל כונתו אך להזיק, כמאמר חז"ל, קין בנתו להזיק" (ב"ב דף ה') וכל רעונו להדימו מדרך החורה, ולהגעייהו למלך בלחות, אך יאמר רב ספרא, אם האדם הוא בן דעה ומיזמה ולא יתפתה ממנו, יהי' היל"ה כעבד נכנע לפניו (סוכה ל"ב) ואם לא יאבה לשמוע אליו, ולא ייטהו ללמוד על משפן ביתו, בקל ירחו, כי בתחלה הוא כקורי עכביש, ובקל יוכלו לנתק החוטים אשר תארוג השממית, כי חוטי השממית הם רק חבלי שוא, וכמליפת הביזא, מושבי העון בחבלי השוא" (ישעיה ה'). וזהו מחוק

המדומית אזי יהי למשען לו צעת הזקנה צעת שיגיע לגבורות. כמ"ס, ואם בגבורות שמונים שנה" (תהלים ל'). צעת אשר יהי חרל אונים והפס כח למעול על טרפו וטרף ביו. וזהו, "קירוע גון לקבל" יקשור עליו טענות בענין חינוך הבנים. הגמטלים לרגים. ויעור את עיניו. באם יפנו אל-המדעים וההשכלה ישיגו ספירין לשוט בים הסבל. ויגיעו למעלות רמות ונשגבות. ומלבד שיגיעו לתכלית ששעת פרנסה. עוד יהיו גם לו למשען לחם דימי הזקנה צעת שיגיע לגבורות וזהו, בכיצויו בגבורתא":

מקרב לי ברי' בחרבי רברבותא.

אריסמון לצדיקי יתקן ושירותא:

נוסד על מאמר חז"ל (סוכה נ"ב). קידושין (ל')

אלמלא הקב"ה עוזרו לא יבול לו' אך נקדים דברי חז"ל (קידושין ל' ע"ב). הקב"ה אמר לישראל בני בראתי יצ"ה בראתי לו תורה תבלין" נמלא דהתורה הוא מן זונה ורפואת תעלה נגד היל"ה. אך לעומת זאת נתבונן בדברי חז"ל (סוכה נ"ב ע"א) על הכתוב "בי הגדיל לעשות" (יואל ב'). ובת"ח יותר מכולן כי הא דאביי שמעי' להאי גברא דקאמר להאי איתתא תא וגיזיל לדוכתא פלך וכו'. אי מאן דסני ל"י. וכו'. אזל תלא נפש' בעיבורא דרשא" ופרס"י זיל נשען על בריה הדלת. והוה קא מצטער. תנא לי' הוהא סבא כל הגדול מחבורו יצרו גדול מטנו" וכאשר נתבונן בדברי חז"ל אלה. נראה כי תבלין התורה יגדילו עוד מדורת התצורה של היל"ה? גם נתבונן מה זה שאביי נשען על בריה הדלת. ולאיוה ענין ספרו לנו חז"ל. מה שאביי נשען על הבריחים. ומדוע נשען על בריה הדלת דוקא. ולא על דבר אחר. אך נבין הדברים ע"ד היל"ה. תכס אחד עמד להנפש מעמל דרכו אלל בית הנפש וראה ד' כי איש אחד ביקש מהנפש לעשות לו יסד ברזל. וראש היסד יהי מולק ועוד

חזקוק עלי' אנא ברי' קלה שביב". אך זאת לך לדעת להשמר ממנו בכל עת ובכל שעה. כי הוא אורב לך תמיד. והוא לא ינוס ולא יסן. ובכל יום יגור מלחמות נגדך. ומחבולות יבקש עליך חיד ללכדך במלודתו. ומושב עליך מחשבות חיד יעידך לבלהות. וזהו שחוקק עליו. והוינא תלת באה פרסי' כי חשבון שלוש מאות בש"ס מורה על הפלגת הריבוי (חולין דף ל' ע"ב). יאמר כי הוא לא ייעף ולא יגע לטרות בכמה מיני פרחות. ולעמול בעמל רב. ולהראות לך מחשבות מחשבות שונות. עד אשר יוליךך שולל. ויעידך למדהפות-וזהו ואולינא לפומי' דליתת" עד אשר אביאו לשערי מות. (עורר ליתתן אויב ג' ביאר שם במל"ד הסעורות האבילות). ורב אשי בא לבאר דברי רב ספרא מה שאמר כי כל כוונת היל"ה רב להזיק. לכן ביאר את האסון הנורא אשר הביאו בניס זרים כאלה לכל עם ישראל בכלל. למשן נדע אך להשמר מהיל"ה בענין חינוך הבנים. דמלכות יון נמשל לנו. כמ"ס, והצפיר השעיר הוא סלך יוין" (דניאל ח' כ"א) ונודע קורות עמינו דימי הנורא אנטיוכוס מלך יון ימ"ס. כי בניס סוררים כאלה מצני עמינו כמו אלקימוס וחבריו. בניס כחשים האלה עוררו את האורר להרע לישראל. (יוסיפין פרק י"ח). וחפרו בור להדיח את ישראל מאמונתם בחמרים. כתבו על הקרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל" (צ"ר פ' ב). וזהו שאמר רב אשי, **הדוא עיזא דימא דבחישא" חפרת בור להדיח את ישראל במה שאמרו כתבו על קרן" וכו'.** וזהו שאמר, ואית לה קרני" וזה שיאמר המחבר. כי לאחר שהדיח מעליו את היל"ה ולא יאבה לשמוע אליו להלך אחר שפשוט הסבל ותמורות". כי גם הכהמה תכרח מדברים המזיקים לה. ויהי כאשר ראה היל"ה כי לא יכול לו. אז יקשור עליו משאות שוא ומדומים בענין חינוך בניו. ויעור עיניו בחמרו לו ויבטיחהו כי אם יתקן בניו על דרכי ההשכלה

ועוד יחד שני עם שני נחושם. ויחד שלישי עם שני קלסונות. ויחיל לו בעד מלאכתו על אחת אפיס. ויבן החכם כי האיש הזה גנב הוא. מותר בחשך בתיס ויאמר החכם בלבו. בטח נתן הגנב עין חודרת על בית עשיר אחד. למזל שם הן רב. לכן פזר נתן על הכלים האלה ויחיל בעד אפיס. למטן עשות לו הכלים האלה בלי איחור. אך מה השתומם מאוד החכם הזה בשמעו ממחרת כי יאל הרנה צעיר. כי גנב חתר בית העני היושב בדר העיר. וגנב אללו שלשה כפות עץ ופארור אחד. וגבל חרש אחד. והדלי אשר העני שואב בו מים. ונושא בו מים. לבתי אנשי העיר. ויפלא מאוד בעיני החכם לאמר הלא מחיר כל הגניבה כלו. לא יסוה גם לחמי המחיר אשר נתן הגנב להנפת בעד יחד אחד? אמנם שעיפיו השיבוהו. כי מחשבת הגנב הבודד באמת לא הי רק לתחור ארמון העשיר. אמנם לארמון העשיר לא יסין לעשות מאומה. ולא ירהיב בנפשו עון. לבטח לתחור את החומה. כי נבנה מארזי לבנון. ורבני גזים. ויסודות הארמון חזקים המה מאוד. וגם דלתותיו ותלומותיו סגורים בלילה במוקות ברזל. והארמון עומד באחלע הרחוב. והשומרים הסובבים צעיר יתנו שבע עינים עליו. לכן פנה לבית העני העומד בדר העיר מקיר העיר וחולס. מקום אשר לא ירחוה השומרים הסובבים בלילות. גם אשיותיו מורקבים המה. ויסודות הבית רעועים. ובעת יפה קלה יפתחו לירי הדלתות והחלונות:

הנמשל, באמת היייה הוא דוב אורב על הת"ח יותר מכולן. כמאמר חז"ל. ומחשב מחשבות ויחבול מחבולות שינות עליו איך ללכדו במלודותו. וכמאמר ז"ל. כל הגדול בחבירו יצרו גדול ממנו" (סס) אך על הת"ח שוא כל עמלו. כי אין בכחו לעשות לו מאומה. כי מבנה גוו חזק באמונת ד'. ואמונתו איתן בגמול שכר ועושה. והשגחת הבו"מ על כל-מלעדי גבר. ותלומותיו מוחקים בחשוקי ברזל. כמ"ס

עוצם עיניו מראות ברע" (ישעיה ל"ג) ודלתות ביתו סגורים-במעולו ברזל ומחושפת כמ"ס. שומר פיו ולשונו שומר מצרות גפשו" (משלי כ"א) לכן הוא מותר לבית העני בדעת אשר מבנה גוו רפה באמונת שכר ועושה. ודלתות ביתו פתוחים. ובקל יוכל לו. וחוה שאמר. אבוי הגם אם הי' המעשה הזה, במאן דסני לי לא מצי לאוקומי אנפשי" כי הרגיש בנפשו באם הוא באל לירי נסיון כזה הי' קשה עליו לעמוד בו. אך, אזול ותלא נפשי' בעיבורא דרשא" הם הכריחו ברזל ומנעולו נחושפת אשר על דלתותיו. כי הי' בטוח אשר בהשמירות והגדרים אשר עשה בנפשו. לא יוכל היי"ה לתחור אליו בכל המחבולות אשר יבא עליו. להביאו לירי נסיון כזה. וחוה שאמרה הנמ'. ודדה קא מצשער" להבין מדוע יחבול עליו היי"ה מחבולות כאלה אשר באם הי' ביכולת להביאו לירי נסיון כזה לא הי' יכול לעמוד בו. וכי נופל הוא ח"ו מהאיש פשוט הזה. והלא אמרו חז"ל-בראתי יצ"ה בראתי לו תורה תבלין עד. תנא לי' האי סבא כל הגדול בחבירו" וכו' והסביר לו הסבא. כי באיש כזה אשר מילא כריסו בתבלין התורה. היי"ה גם הוא גדול מאוד. כי יתגבר עליו בכל כחותיו להכשילו. כמלתחם שני מלכים. באם יודע המלך אשר המלך שכנגדו הוא מלך אדיר. יתגור גם הוא מחתיו ויבא בכל חילו נגדו:

זאת ידוע כי האדם נמשל לגר כמ"ס (מנבוק א') ותעשה אדם כדגת הים" לזה יאמר הפייטן המחבר השיר המקודש הזה. כי כאשר נחבון במלחמת שני מלכים. הגם שמלך גבור ילחם על מלך ממדינה קטנה. גם השלש-יאמר גבור אני. כי הוא משכר הגשירים והמעברות אשר הגבור יבא דרך שמה עם מחתיו. וסחם המעיות-שליך אכניס גדולות בתחלים. למטן לא תוכל לבא בו אני שייס. באופן כי ילאה להסיר כל המעיות האלה. ותחלש מחתיו ברעב ומא. עד שמעט

בזכרו ויכלו לעמוד נגד המלך הגבור וחילו העלוס. ככה למד לנו המחבר הקדוש הזה. בזמרו, יקראע גון לקבלי בציצוי בגבורתא". יראה האיש הישראלי יתקשר נגדו להלחם אמו בסנפיריו ובגבורותיו לקלקל כל הדרכים אשר יבא בהם המלך זקן וכסיל. להלחם אמו. בהתחנות וגדרים וסיגים. ויתרחק גם מהדברים. המותרים לכל יבא לידו אכילה איסור. אזי כשיגיע לנסיון גדול עד קשה עליו לכבוש ילרו. אז הקב"ה יהי' בעזרו להסיר המכמורות והמולדות אשר פרש עליה' עליו ללכו. כמ"ס חז"ל (מדרש שה"ס פ' ה) פתחו לי כחודרה של מחט ואני אפתח לכם כפתח אולם של היכלי' וזהו שאמר המחבר. דאם לאחר כל ההתחנות והקלעים שפשה הישראלי נגדו. אם בכל זאת לא יוכל להתגבר עליו. אזי מקרב לי ברי" וכו' והוא עוזר לו. ויילל אותו ממכמתו. ועוד זאת ממסדרו ית'. כי יתן לו שכרו בעוה"ב כאילו הוא גבר על ילרו בכחו. הגם שהמה"ד תקטרג עליו לאמר. הלא עפי' בחירתו הי' חוסא. לולא ד' עזרו ולא יהי' לדיק דבינו אך הוא ית' לדיק גמור יתשכחו. וזהו שאמר נעים זמירות ישראל. ולך ד' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" כי הגם שהאיש בעלמו לא הי' בכחו להתגבר על ילרו בלעדי עזרתך ית'. אך אהה תשלם על ילרו בכח בעוה"ב כאילו גבר על ילרו בכח עלמו. וזה שאמר המחבר. הגם שהבוי"ת היללו מרשת היל"ם כמ"ס מקרב לי ברי" עכ"ז אריסטון לצדיקי יתקן וכו'. ולהבין דברי דה"ט"ם מה זה שאמר. כי אתה תשלם" ויהי' די לומר כי תשלם לאיש" וגומ'". אך נקדים בזה דברי המדרש (שה"ס רבה פ' ה) אדם הראשון נצטווה על שש מצות" וכו'. נח נתוסף לו אבם"ה" וכו'. אברהם נצטווה על המילה. וכו'. יעקב על גיד הנשה ישראל אבל מ"ע ומצות ל"ת. ריב"ח ורבנן למלך שהי' מחלק אפסניות ללגינותיו ע"י דוכסן

ואפרכין ואסטרטלין כיון שבא בנו נתן לו מיד ליד". ויש להתבונן בזה. דאם הי' המשל כיון שבא בנו נתן לו הכל. הי' המשל דומה להמשל. משא"כ שאמר בהמשל נתן לו מיד ליד אי' המשל דומה להמשל. אך נחמיק הדברים ע"ד הליור. גביר אחד הי' לו בן יחיד שלם במעלות ובמידות. עלם נחמד ומפואר. אך לימים מתה עליו אשתו האהובה. ויקח לו אשה אחרת. והאשה ההיא הייתה רעת המוג מאוד. וגם היא ילדה לו בנים ובנות. אך היו בנים שובבים פרושים וסוררים. וכראות האב ההבדל הרב בין דרכי בנו הבכור. לדרכי שאר בניו. הוסיף לו אהבה על אהבתו מאז. ואך אותו אהב אביו מכל בניו. ויושט לו ממאכליו הטובים. וכל מעשיו הי' אך בו. ויקר מקרבו. כי לקח אותו מסחר ברמק מביטו במדינה אחרת. והוכרח להרמיק דודו מביטו מחמת עיני עסקיו. ורק על ימי מועד הי' דרכו לבא אל ביתו. ואחר כלות המועד כאשר הכין פעמיו ליסע מביטו. אל מקומו המיועד אשר הי' שם מסחריו. ויאמר אל בנו הבכור האהוב לו מכל בניו. ראה בני ללכת בדרך אשר סלית לך. ולא חסור מדרכך הטוב. והזקן בו אל תרף. ואל תחבר אל אחיך בניס שובבים סוררים ומריעים. וכוד מדרכס דרך הרע. אך כאשר נסע מביטו כעסמתו אשתו. והסיתה אל בני' הפרועים שיכעיסו אותו ממדורים. וגם מנעה ממנו מאכלו בעתו. ויהי' כאשר בא אביו אל ביתו על ימי החג. הגיד הבן לרשותו לפניו. ויבך בני תמרוים. וינתמהו אביו לאמר אל מירא ואל חמת. כי נחשבת בעיני כבן יחיד. ואך עבורך אני עמל בעולם הממשל והכל שלך. ויהי' כאשר עברו ימי החג. ואביו נסע למקום מסחרו. ויהי' כאשר עברו אותו ימים כאשר אביו שלח לאשתו אותה משלות ובתן המשלות הי' רלוף לכל אחד מבניו מורה שעות. ומחיר כל אחד הי' עולה

בערך איזה שקלים. ותחלק המתנות בין בני'. והמורס לרוע מכולם נתנה לבני הבכור האהוב לו מכל בני'. ובעת תתה לו המורה שעות קלפה עליו רב קלף. באמרה לו. כי לתג יחונן איתו האב במתנות. כי הוא בן כסיל ובער. ויהי כאשר בא אביו לביתו לחוג את ימי החג. ויבך הבן לפניו בכי תמרוצים. ויאמר אל אביו עתה ידעתי כי גם אתה לבך כל עמי. ששלחת לי מורה שעות המורס לרוע מאותם ששלחת לאחי. ואיך תאמר כי אהבתי מכל בניך. וכי כל עמלך הוא רק עבדתי. כי לפי דבריך הי' לך לשלוח אלי מנה אחת אפיס מאותם ששלחת לאחי. אשר קראת אותם סוררים זמשימים. ויען אביו ויאמר. אתה דע לך בני. ידעתי מלאיך ותמרוך מאס חורגתך. ומרוךך מאחד הטובים. ואתה דע אזך ואשמיעך תוכן הדבר. כי מאשר ידעתי כי היא תשיע לך את המנה אשר שלחתי לך. ותתפאר לפניך. כי היא האזילה לך המנה מטוב לבה. לכן שלחתי לך מתנה קטנה. כי מדוע לה להתפאר לפניך בדבר יקר הערך. אך בעת אשר אזכה להובילך לתופת דורים. בשמחות אלי גיל. ואנכי אחי' הנותן לך. אז תהי' המנה לפי אהבתי לך. ואז תראה ונוכחת כי כניס דברי. ואהבתי גדלה אך לך :

הנמשך בעת הנחל עליון נחלה לבנו בכורו ישראל עמו. עת היותו על ארמתינו ברוב שלום. היינו מתפרנסים מתחת ידו ית'. ומתמלית אשר גשאר מתנתו התפרינסו וזולתו. אך כאשר מפני חמאיו גלינו מארצו. נשפל מזביו לגחול מתמלית הטוב אשר יריק הבוית' לזולתו. עיי' השרים אשר עליהם. ותל' אשר במדינתו אנתנו סוככים החת מלך **חסד**. יאריך ד' ימיו ושנותיו. אך במדינות **מאראקא** ורומניא וכדומה. לא יוכל היהודי לגשת אל פרנסה אשר תוכל לפרנס את בעלי'. כי ירחיקו את היהודי מפרנסה אשר תוכל לתת ערך לנפשו. והנה בראות

הבן הבכור. כי לחמו יתן עיי' זרים. וגם הפרנסה אשר יניחו אותה חת יד הישראל הוא דלה ורזה מאוד. יבכה לפני אביו שבשמים. איך תאמר כי אהבתי וכי בראת כל העולם למעני [בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית]. וגם נוכחתי כי כן הוא. כי נתת לנו את כל התורה בכללותה'. ומזולתינו העלמת אותה. ולא נתת להם רק איזה פרטים. ועתה אשאלך אבני יקירי. מדוע לא זכיתי להתפרנס רק מהתמלית והשמרים. ומיד זולתנו. ולא תמחת ידך הרחבה. עיי' יענה הבוית'. ידעתי בני עיך ומרוךך. אך הלא נוכחתי כי אהבתי גדלה רק לכם. והאות כי אדם הראשון נצטוו על שש מצות' וכו'. נה נתוסף לו אבב'ה' וכו' ישראל אבל מ"ע ומל"ה' בכל כללות' ופרטות'. אך כעת כאשר ריחקתי מכם בעונכם. ומטאחיתם הנו לכם. כי שפעת פרגימית תהי' עיי' זולתו. והם יתפארו. כי מטוב לכם יאזילו מרף לנפשים. מדוע להם להתפאר בדברים יקרי הערך. כי הם נתנו לכם פרינסות טובות. אך כאשר תזכו שאתקרב לכם. ואז אנכי אחי' הנותן לכם מתחת ידי המלאה. אז אגדיל לעשות עמכם. והכל יכירו וידעו כי אהבתי רק לכם. כמ"ס. אז יאמרו בנוי הגדיל ד' לעשות עם אלה' (תהלים. קכ"ו). לכן לאחר שספרו השלימים האלה בשנת ישראל. איך הם נאהבים לפניו ית'. שנתן להם את כל התורה בכללות' ופרטות'. ולא העלים מהם דבר. משאיך לזולתם. באו השלימים האלה. ריב"ח ורובין להשיב להם מענה הבוית' על שאלתם לפניו על רוע מזבם בין זולתם. עיי' אמרו השל. למלך שהי' מוחק אפסנות' וכו'. ביון שבא בנו נתן לו מיד ליד' בעת שזכה שיקרא אותו בניס שגעשה ראונו ית' אז יקנו לנו מידו ית'. וזהו שאמר דהע"ה. בי אתה תשלם' ולא אמר. כי תשלם' וזה שאמר המתבר. איריטון לצדיקי יתקן' ולא אמר.

כי יקר ומפואר אנכי בדרך הסבל אשר
 אנכי הולך עלי'. וזה האוח כי אנכי
 המוכובד. ולא אהה. כי בי יתפארו רוניס
 נסיכים הארץ ומלואה ובכל ארמוני
 סגנים ישמרוני. ובסגולת מלכים הנני .
 אך אהה מסמר בזוי. ברזל נמאס. אין
 מי יסוס עין עליך. אך אס לפעמים
 נדרשת למלאכתס. אז ישימו אוהך בקירי
 החומה. ולא ישימו לב עליך. הבט וראה
 איך יעמולו בני אדם טרס ירכשו אויני.
 עובדים ארחות ימים ונהרות. יערו למוח
 נפשס עד ימלאוני. ועשה מדוע לך
 להתפאר עלי במנומתך. ואשר התפאר
 כי מלאח תן בעיני כל רואיך בהשוענה
 אשר בראשך. תדע כי טובתך בל עליך
 כי השוענה עשו לך. למען יוכלו לעקרך
 על נקלה ממקום מושבך בעת אשר
 יתפולו (במדבר רבה פ' י"ד) ואשר התפאר
 כי בכל בית נמלאח. כי לא יוכלו היות
 בלעךך. וזת היא לך" רק בעת אשר תשב
 בקיר החומה. אבל לאחר אשר יעקרו אוהך
 ממקום מושבך. אז גם תכמתך וגדולתך
 כאין תהי'. ותסגולת באשפתוח כסחי נמאס .
 ככה יאמרו ישראל להעמים הקדמונים
 עובדי עכו"ס האומרים להס "יקרא ויאה
 את תערבי למרותא" ומה לכס לסבול
 עלטול וידיגוד בעמים. הלא אס תסבולו
 בסוכנו תסבו במנוחה ושלוח השקט . כי
 בעיניכס אחס רואיס רוממות גדולתי וספלת
 מלככס. כי תלכו מרתי אל דחי ולא תחוננו
 ע"ז יענו ישראל ויאמרו. כי לא יפול לבבנו
 בראותינו גדולת שעיר וחמתנו. כי הס
 יושבים במנוחה ושלוח השקט באין מפריע
 ואנחנו נעים ומטולטלים ממסע למסע. כי
 אנחנו כמו אבן השואס המשוכך בטבעת
 המלך. פעס יענדו על אלכבו. וכאשר
 ברק הוהב פג מראיתו. יסירו מאלכבו.
 לסטפו ולמרקו. למען ישיג בברק אשר הי'
 לו בתחלה. אבל לא כן שעיר וחמתנו. הס
 כמו מסמורי ברזל הנטועים ונחונים בחומס
 אשר

אמר "מתוקן" כי באמת הג"ע כבר
 מתוקן קודם שנכרא העולם (פדר"א פ"ג *)
 רק בא להשיענו. כי לאחר שינו
 לשבו לפניו ית' בתשובה. ויגאל אוהס
 מתחת יד זולתס. יתן להס שפע פרכסתס
 מידו ית' לידס. ואז יודעו כי אהבתו ית'
 רק אליהס :

מסחרין עדי תכי דכדכוד וגומרתא .

נוסד על מאמר חז"ל (בכ"מ ובמדבר'
 פט"ו) רשעים תחלתן שלוח
 וסופן יסורין, צדיקים תחלתן יסורין
 וסופן שלוח' ולכאר דברי חז"ל אלה
 תפס היתכר במליאתו הנשעבה דמיון
 ורעיון רוחו. והלבישו אורה נשעבה . כאילו
 האבן השואס התוכח עם המסמר העשוי
 מברזל. המסמר אמר אל האבן השואס .
 אזי תשעלה ממך במעלה. כי מיוס שעשו
 אויני מסמר. ונתנו אויני בקיר החומה
 לא יסביחו מנוחתי. ואשב בשלות השקט
 ומנוחת מרגשו. ואיכנו מסובלי הידיגוד והגלות.
 כי אדוני לא יטלטלי. לא ימרקני. לא ישטפני.
 וכל העת אנכי יושב במנוחה. וזתה אבן
 השואס. לא כן עמדך. כי בכל פעס
 ימשמשוך ידים. פעס לנקותך. פעס
 לשאת אוהך בחור עדי. ולא פעס אחת
 יקדחו אוהך במיס תמיס מהול צבורית
 ונחר. פעס יתנוך גם לתוך כור האש .
 למען נקות את הוהב אשר אתה משוכך
 בתוכה ולא יתנו לך מרגוע לעולם. האין
 זזת ? עוד ראה נא ראה. כי בעת אנכי
 יושב בקיר החומה אמלא חן בעיני כל
 רואי. כי על השוענה אשר בראשי. יבאו
 הכל לשוס עלי לצוטיהס ובגדי הכבוד
 אשר הס לצוטיס חטיבות אשון מלריס .
 ובכל בית לא יוכלו להיות בלעדי. לא כן
 אהה אבן השואס. לא תמלא רק אחד
 צעיר ושנים במשפחה. ויען אבן השואס.
 אמת כדברך. אך זזת היא לי לעדה .

(*) ועיין בר"ר פ' פ"ז :

כאשר ישיג הכרק אשר ה' לו מקדש .
 יעמוד אותו המלך על אנשבו . ככה אהנו
 עם בניי . כאשר ע"י שפלוחיו נשיג ברק
 יהדות אשר ה' לנו בתחלה וכשבו בתשובה
 שלימה לפניו יח' או ישיב שבותיו ויקבץ
 נדחיו . ושמתו בכבוד שמשותף" נדרש
 בחו"ל אזני שוהם וישפה (ב"ב ע"ה)
 ושעריך לאבני אקדה" (ישעי' נ"ד) פרגוס
 יונתן , לאבני גומר :

נגידיו קמיהון אפרסמון נהרתא :

נוסד על המדרש (ב"ב פ' סב) , כד דמך
 ר' אבהו חזי לי' תלת עשר
 נהרי דאפרסמונא דביא . אמר להון אינון
 דמאן אצרו . דידך . אמר אילין דאברו
 ואני אברתי לריק ינעתי . לתרו והבל
 בחי בליתאי . בן משפטי את ד" . ומאוד
 נפלחו דברי חז"ל . א) האם איש לדיק כר'
 אבהו ה' חז' מסכל השקר הטוב העמיד
 ללדיקים לעיל . ב) מהו שגרו לו נהרי
 שמן אפרסמון . ג) ומהו המספר י"ג . גם
 מלינו בר"א בן פדת (תענית י"ג) . יהיבנא
 לך בעלמא דאתי תליסר נהרי דאפרסמונא
 דביא' גם מלינו גבי ריב"ל , דאשכח'
 לרשב"י דהוה יתיב על תלת עשר
 תבתקי פיזא" (כמוזות ע"ז ע"ב) . ולהבין
 מהו המספר י"ג כי כל דברי חז"ל מנוין
 ומודין כפנינים ואלדרכמוי זהב :

אך נקדים דברי האלשיך הקדוש פ' שלח
 שהביא שם דברי הס' לבנת הספיר
 דקדוק על מאמר חז"ל , מלמד שנתעמף
 הקב"ה כש"ץ ואמר עשו לפני כסדר
 הוה . זכרית כרותה הוא . שהריג' מדות
 אינם

גבולת בגן

(* כאשר שמעתי מאתר שההאונן על
 יציר לי כ"כ על אשר אברתי כספי וזהו בענין רע . אך יותר יציר לי על אשר אברתי עם רבושי
 גם חכמתי ותבונתי . כי בעת היותי בצבא העושר . ה' לי קול געים לומר . וזה חכמתי הללו בשערים .
 אבל כעת כאשר אברתי רבושי-בענין רע אברתי גם נעימות קולי ותבונתי וחכמתי ? . ואמרתי לו
 כי הצדק איתו . ומצאתי און לו . מ"ש השל"ה הק' על הכ' , וכסף וזהב ירבה לך" , או ,וכל-אשר
 לך" חכמתך ותבונתך ונעימות קולך , ירבה" . וכן מצינו אצל חסן הרשע . בתחלה כאשר זרחה
 עליו שמש הצלחתו , וספר לים כבוד עשרו ונפילתו החלה . אז קרא אותם התיב , חכמיו (שם ו' י"ג)
 האסר ה' . וכאשר סר מליתו ההצלחה . ונפילתו החלה . ונפילתו החלה . ונפילתו החלה . ונפילתו החלה .
 כי חסן ה' או השישף והם החכמים . משא"כ אוקיבית . כי מדרך העולם ליתום להעשיר מעלות
 ה' הוא החכם . לכן לא קרא אותם חכמים רק
 ושלומות . הגם שאיננה בו . והם מייחסים אותם
 האמת . כי הוא חכם ושלם :

אשר לא לגדלות גולו . ומעת נחמו אותם
 בקיר החומה המה נעושים במקומם . כי
 מי יזום לב עליהם כי הביטו וראו הייסוס
 אשר עשה עמנו הבוי"ח עוד טרם נעשינו
 לגוי . והיד החזקה אשר הראה במלכים
 לעינינו . ואך שם עיניו עלינו צארן
 תלוצבות ארבעים שנה צעת אשר נודדנו
 ממסע למסע . עד אשר נתן לנו ארץ
 חמדה טובה ורחבה . אך כאשר פג הכרק
 מאחנו כי חטאנו לפניו . לכן אהנו נדים
 ומטולטים . עד אשר נשים על לבבנו
 לשוב בתשובה לפניו יח' . ושגי הכרק אשר
 ה' לנו בתחלה . אז יעמוד אופנו כמקדם .
 וישוב שבותיו ויקבץ נדחיו מארבע כנפות
 הארץ . ואשר יתפארו עלי . כי כל העמים
 יתפוו קרבנם . ויהללו חכמתם . זאת
 היא להעמלקים בעוד הלחתם רוממה .
 כי אזוהי עשיר רבים . לכן גם ברק
 חכמתם . תרון . כי העשיר הוא החכם (*
 אך לא לעולם חסנם . כי צנת תסמלא
 סאתם תראה אהייהם . ואז גם חכמתם
 תאבד עמהם . כמ"ש , ועלו מושיעים בהר
 ציון לשפוט את הר עשו" וזהו , והאברתי
 חכמים מאדום" (עובדי ה') והלחתם הוא
 להם למוקש . כי , הרשעים תהלתן שלווה"
 למען ירגישו את המכאובים אשר יבאו
 להם בסוף כי , וסופן יסורין" וספלות מלבינו
 וזרע תלדינו הוא לנו אך לעוב . למען
 נעטנע בטהוב אשר נשיג בסוף . כי לדיקים
 ,סופן שלווה" וזהו מלילת המחבר , מסחרין
 עלי תכי דכדכוד וגומרתא" כי תחומות
 עם בני ישראל שסם כמו אבן השוהם הגם
 כי יקדמו אותו צאם לשטפו ולמקרו . אך

אמר לא אעגם עוד נפש אבי להודיעו ממזקוקי כי רבו עד למעלה ראש. ויהי כאשר בא אל אחיו בפעם השלישית לא נחמו עוד גם לדרך על מפתן ביתו. כי ליה למשרתו לכל יתנו אוחו לראות פניו. אך מגדול יגונו לא שם לבו לדברי המשרת הגם כי המשרת הכהו ודחף אותו החולה. אך הוא גבר עליו עד כי בא לפני אחיו. ויגער בו אחיו. באמרו אליו-מה לי ולך כי תשבית מנוחתי. האכני שהיחיד או ילדריך כי תהי עלי למשא זה שלוש פעמים. הדרך ממני. ויהי כאשר בכה לפניו במר נפשו. ויאמר לו זכור ואל תשכח אחי. כי מבטן אחת יאלמו. ואב אחד ילדנו. כי אחי אחת. חוס ורחם עלי ועל אלאי. לכל נגוע ברעב. אך אחיו נתן עליו בקולו. ויאמר לו. האם תדמה בנפשך כי לעולם אקרא אחיך. אל תזכור לי עוד האחיה. ואל תדריך על מפתן ביתי. ודחפו החולה. ויסע לביתו בפתי נפש. ויהי כאשר התיק לו הרעב מאוד. ויאמר בלבו עד מתי אתאפק להודיע לאחי מזבי הגורא. ויערוך מכהב לאביו. ויודיעו במכתבו את כל מזקוקותיו ואנחותיו. וישן לו אביו במכתב לאמר. הלא תראה בני. כי שמש ההלחה לא תזרח עליך. לכן הכן לעדיך ובה אלי עם נפשות ביתך. ואללי לא תחסר את מאומה. ובמכתבו נחמה על יגונו. וגם על הולאת דרכו שלח לו. ויקח הבן את אשתו ובניו ויסעו אל אביו. וינחם אותם וידבר על לבם באמרו להם מה לכם להתעבב. הלא כל עשירי וטובי לפניכם. ולמי אני עמל. הלא רק עבורכם. ויהי לתשובת הימים. והגלגל סובב הולך. עד כי גם הבן הלעיר. נהפכו עליו זורי הלחותיו. וגם הוא ירד עשר מעלות אחורנית. ומטה ידו עד ככר לחם. ויהי כאשר התיק לו מאוד. ויסע אל אביו למטן יהי בחומכי נפשו. אך אביו ליה לעבדיו לכל ייחווהו לבא אל ביתו. אך הוא לא שמע להם. ויחגגב אל בית אביו. דרך החורי הבית. עד כי בא לפני אביו. ויהי כאשר

אינם חוזרים ריקם והקשה המחבר הג"ל בלא אכתו רואים כעמ אשר על כל לרה שלא תבא אכתו לועקים הי"ג מדות הרבה פעמים ביום. ותו' אין אכתו גענים. ומתוך המחבר הג"ל. כי בעבור זה דקדקו מו"ל ותפשו בלשונם, עשו לפני כסדר הזה להשיב על הפליאה הזאת. אך נמחיק דברי הס' הג"ל ונרחיב הדברים ע"ד הליור. עשיר גדול אחד היו לו שני בנים מושלמים וזכמים ומשכילים בחכמה ומדע. דעה לגבון נקל כי עשה עמהם שידוכים גדולים ממרחקים. כי שם הבנים הי' גורף בחכמתם ותבונתם. וגם נתן להם שילוחים הרבה כיד ד' הטובה עליו. עד כי גם המה היו לעשירים מופלגים. ויהי הימים ירד הבן הזכור ממלכו. ומטה ידו. עד כי נטל עליו לבקש עזר. ויאמר בלבו מדוע אאדיב לב אבי להודיע לו מזבי הגורא. לכן אסע לאחי ואספר לו מעמדי ומזבי למטן יהי לי למסער. ויהי כאשר בא אל אחיו ויספר לו מלכו הגורא הגם כי לא מנע עזרתו מאחו. כי נתן לו חיזה מאות שקלי כסף. אך מה הוא תשועת אדם. כי כאשר תזר לביתו. ושילם מה לנשיו. לא נשאר לו מאומה במה להחיות נפשות ביתו. ויאמר בלבו אסע לאחי עוד הפעם כי הוא עשיר גדול אלו וישע לי עזרתו גם בפעם הזאת. אך לקח אהו את כלי הכסף אשר היו עוד אחת ידו. גם עדי והפנינים. והמחללות אשר אשתו לבשה בהם. כי אמר בלבו אולי לא יתפוק אחי לחת לי מחנת חסם. אכן לו התפלים לעירבון. ויהי כאשר בא אל אחיו. הגם כי לא מנע עזרתו ממנו גם בפעם הזאת. אך הביט עליו בפנים נועמים וכאשר הניח התפלים מידו על שנתן אחיו. ויקח אחיו את התפלים ויסגירם על מסגר. אך כאשר בא אל ביתו לא עשה פני גם במעט הכסף הזה. כי אכל את מעט השקלים בלחם לר ומים לחך ביגון ואנחה. ויאמר בלבו אנכה עוד הפעם לבא אל אחי. הגם כי ידע. כי נכון לפניו יום חושך. ושאל תשועת אדם. אך

הוא מקבל סכר בעוה"ב גם על דברים הפשוטים. גם על אכילתו ושתייתו. גם אכילתו ושתייתו נחשבים למזות. כי הוא עובד בהם את הבורא להבדיל את גופו לעבודתו ית'. וזהו ביארו המפרשים דברי חז"ל. צדיקים אוכלין בעוה"ז וגוהלים לעוה"ב לפי שצאצאיה הם מצריאים גופם ומחזיקים כחם לעבודת הבורא לעמוד לשרת לפניו. וכמ"ש חז"ל (ויקרא רבה פ' לד) בר"ג שאמר שהוא הולך לעשות מזוה במה שהולך לרחוץ את גופו. לכן גם בעבור האכילה הם נחלים העוה"ב:

ובעת

אבהו הוה חוץ סה"ג גדול הדור. ולדיק תמים במעשיו. מי' מי' העוה"ז בהענוגים. כי ה' עשיר גדול מאוד. והי' יושב על כסאות שן מחמת עשרו. (שבת קי"ט ע"א ועיין שם ברש"י). וגם הי' קרוב למלכות (כמוות י"ז סנהדרין י"ד). וזאת להבין כי איש כזה הקרוב למלכות. לובש מלבושים יפים ומאודים. כרוב יוחנן דקארי למאני מכבדותא" (שבת קי"ג ע"א) וגם אין לבא אל שער המלך בלבוש שק. וגם דעת לנבון נקל כי בעת אשר הי' הולך לבית הקיסר. סך גופו בשמן אפרסמון. כחך הקרובים למלכות. ודבר זה הוא בעת. כי טרם אשר הלך לבית המלך לבקש מלפניו על עמו—וטרם התפלל לפני הקב"ה תפלת י"ג מדות למען יתן אותו הקב"ה לתן ולחמד לפני הקיסר ויעשה בקשתו. קיים ר' אבהו בעלמו את האמר מפי רבו ר' יוחנן עשו לפני כסדר הוה"ו והי' מקיים השלוש עשרה מדות טרם שהתפלל לפני הבורא. והזכיר הי"ג מדות לפניו ית'. לזה הראו לו קודם פטירתו. שלוש עשרה נהרות אפרסמון. כי הראו לו שיקבל סכר גם על שמן האפרסמון. ועל שאר העימונים שהתענג בהם לשם שמים. מלבד השכר המוזמן לו על עסק לדקתו ותורתו. ותרומות מדותיו הטובות. שהם במספר י"ג. הגדומים בשלוש עשרה מדות. וע"ז התפלל ר' אבהו ע"ה

כאשר ראה לו פני אביו. ויבך לפניו תמרוים לאחר. מה פשעי. ומה חטאתי. מה היום מיומים. כי לא התנני לראות פניך. הלא חזכר כי לא אתה. ומדרך האב לרחם על בנו. אך אביו שם מחסום למו פיו. ולא ענה אותו דבר. אך קרא לבנו הבכור אשר עמד שם בחדר הפנימי. ויליגנו לפניו. ויאמר אליו הלא מודעת זאת לכל אנשי עירי כי זה הוא בני בכורי הלא חזכר דברך. אשר הגדת כמו פיך כי הוא איננו אחיך. ואם הוא איננו אחיך גם אנכי אינני אחיך:

הנמשל

בבית"ש נדר לעמו ישראל. וכרה להם ברייתו. שהשגש עשרה מדות אינן חוזרות ריקם. רק אם גם אהנו נתנהג בהמדות ההם. חסד. רחמנות. הניגה. אריכות אפים. כי איך נשא פנינו לבקש מלפניו ית' שיחוס וירחם עלינו אם אהנו לא נחוס ונרחם על העני הבא לפנינו בשבצונו לב. בעירוס ובחוסר כל. ומבקש שנתחם עליו בעור מעט. והעשיר יענהו עזות. כך ועבוד עבודה קשה וקדו משכורת. ואיך ישא פניו אחרי כן לבקש מהבורא—שיפרנס אותו ע"ז החסד והחנינה. ואיך ישא פניו לבקש מהבורא שיפא את החולה שיש לו בתוך ביתו. והוא מנגע גם מסעד מעט. לידועי חולי ותחלואים אשר יבאו אליו לבקש מאתו חנינה מה. כי יענהו הבורא אם הוא איננו אחיך לרחם עליו. גם אנכי אינני אחיך. לרחם גם עליך. וזהו שאמר חז"ל. (ר"ה י"ז). עשו לפני כסדר הוה"ו יראה קודם אשר הבאו לתלות פני. שארחם עליך לעשות עמכם חסד. טרם תלותכם פני תקדמו אהם לעשות חסד ומנינה איש עם אחיו. אחרי כן הבאו אלי לבקש מלפני. אז, ובדיית כרותה הוא שרי"ג מדות אינם חוזרים ריקם" חוה שאמר המלך החכם מכ"א. (משלי כ"א). אושם אוננו מועקת דל. גם הוא יקרא ולא יענה":

עוד

נקדים הקדמה אחת. ידוע. כי הלדיק אשר כל מעשיו לשם שמים

ונעלמים מעינינו צעוה'ז. אך צעוה'צ
 כאשר יקוים, ומלאה הארץ דעה את ד'
 ויתמו חפאים מן הארץ, ורשעים עוד
 אינם. או יתגלו לפנינו כל סתרי התורה.
 ותעלו ימותי. וזה ביאר בס' הנזכר מה
 שאמרה הגמ', זה יין המשומר בעביו
 משישת ימי בראשית, יין' הוא הסוד.
 ירלה סודות הנגזרים בהתורה, המשומר
 בעביו' ירלה המתופה בהחומה לכל יקחו
 אותם רשעי ארץ לעיניהם. אבל אז צעוה'צ
 תתגלה לעינינו. וזה סידר המחבר. אשר
 צעוה'צ, מתפנקין' וכו' בהיין הנכבד
 עוד ערס ברא' הוא העולם היא התורה
 וסודותי'. ואז צעוה'צ יתענגו בהתורה.
 כי יתגלה לפניהם רזין לאורייתא אשר
 צעוה'ז היו נעלמים-מעיניהם וזהו, נסויר
 בי נעותא':

זכאין כד שמעתין שבת דא

שירתא.

קביעין כן תהוון בהנהו

הבורתא.

נוסד על הכתוב, הנחמדים מזהב
 ומפז רב". אך נבאר החלה
 דברי החווה ע"ה (ישעי' נד'), ושפתי
 כרבר שמשותין ושעריך לאבני אקדה.
 וכל נבולך לאבני הפץ' דיש להתבונן
 אחר שהזכיר פרעיס. כדכד וזבני אקדה.
 מה לו להכפיל דבריו עוד בדרך כלל לאמר
 "אבני תפץ" אך יש לדעת כי תשיבות
 ותשיבות דבר מן הדברים. תהי' לאחד
 משני פנים. או מסיבת עלמית הדבר. כי
 בעלמית הדבר יש תשיבות ותשיבות. או
 כי בעלם הדבר באמת אין בו תשיבות. אך
 התשיבות היא מסיבת מיעוט מליאות
 הדבר. כמו שזדמן אב אובס את בנו
 ומחבבו מאוד. פעמים סיבת האהבה.
 בעבור שלימות בנו. כי בנו משוער ומעולה
 במעלות יקרות. ויש כי האב יחבב את
 בנו מאוד. הגם כי הוא מחוסר השלימות.
 אך בעבור כי הו' לו כמה בנים. ועעדו

ע"ה. באמרו, אני אמרתי לריק והבל'
 זכו' ירלה המה מענוגי העוה'ז אשר המה
 הכל וריק מדוע גם עליהם אקבל שכר
 צעוה'צ, אכן משפטי את ד' ירלה. כי
 כל מה שהתענגתי צעוה'ז הי' לשם ד'.
 לכן אבין מדוע יתנו לי שכר גם על
 ההפרסמון שהוא מתענוגי העוה'ז. וזהו
 שאמר המחבר, נגידין קמיהון אפרסמון
 גהרתא' שגם על התענוגים שמתענגים
 הגדויקים צעוה'ז לשם שמים יקבלו עליהם
 שכר צעוה'צ:

זמתפנקין ורזי בכסי רזיתא.

חמר מרת דמבראשית נמיר

בי נעותא:

נוסד על הגמ' (ברכות ל"ד), מאי

עין לא ראתה. אמר ריב"ל זה
 יין המשום' בעבביו משישת ימי בראשית'
 וביאר בזה בס' מעון הברכות דין הוא
 התורה כמ"ס, ושתו ביון מסכת' והס
 סודות התורה. כי "יין' בגימטריא, סוד'
 והביא בס' הנזכר בשם ר' סעדי' גאון
 ז"ל. משל למלך אחר ששלח לבנו אבן
 פטרה יקר מאוד. והי' ירא אולי בעבור
 גדול ערך האבן. ישללו אוהו אנשים בדרך.
 לכן עשה בחכמה. וחיפה את האבן היקר
 מביט ומבטחן בכסף. או זהב. למען
 השמיר בסיירות הפטרה. וזלמען העלים
 יקר תפארת האבן היקר מעין הרואים.
 לכל יחמדו אותו. ולבנו הודיע במגילת
 ספר כתוב עליו. כי לפניו מקיר חומת
 הכסף אבן יקרה יושבת. ככה עשה
 הקב"ה. שהשמיר פנימיות התורה. כי לאו
 כל מוחא סביל דא. כי כל התורה שמותיו
 של הקב"ה. לכן הסתיר אותם הקב"ה
 מעין רואים. למען לא יקחו רשעי ארץ
 עניני סודות התורה והכחות פנימיות אשר
 בה על ענינים רעים ודברים תלוים:
וכבר נודעו דברי הוה"ק ומדרש חז"ל
 בהרבה מקומות עיין גמול
 עוה'צ. הם ידועות רזי התורה. הנסתרים

ויקרתה. כי נעריך חמדת התורה לעומת חמדת זהב ופז. נראה ההבדל. כי זהב ופז רבויים היא סיבה להטעים חשיבותם. אבל לא כן התורה. כי גם לעמיד בעת תמלול כל הארץ דעה. וכולם יהיו אנשים חכמים ומלומדים ויושבים אגודות חבורות חבורות. כמ"ש, הדיושבת בנינים הבריים מקשיבים" ולומדים את התורה. לא זה שלא תאבד חשיבותה. מסיבת רבוי'. אך עוד יוסיפו ביקרתה ותפארתה. לכן המחבר את השיר המקודש הזה. ערס שהוא מסיים שירו המשובח. מיבס פניו אל העם. אשר נמלא בחוכם שני סוגים. סוג אחד. אותם שזכו בעלמם ללמוד את-התורה. וסוג השני. אשר בעלמם לא זכו לשבת באהלה של תורה. אך הם מחזיקים ירי הלומדים בכל עוז. לכן ערך המחבר שני החרוזים האלה. מול הראשונים אשר בעלמם זכו ללמוד את התורה. וכה יאמר להם. אהם הצדיקים. וזהו, זכאין' חוקן ואמלו בלימודי התורה. כי יקרה היא מאור. וחשיבותה לא תמעט לעולם. גם בעת תמלול הארץ דעה את ד'. וישנו חבורות חבורות. וילמדו התורה. וזהו, בד שמתעין שבת דא שירתא" כמו כן תהי' שצחה. ועוד תגדל חשיבותה ויקרותה: בעת קביעין כן תהוון בהנהגו חבורתא". ולמול המחזיקים יאמר שני החרוזים הבאים לפנינו. להראות להם כי מעלתם רמה כמו הלומדים. וזהו:

ותזכון די תתבון בעילא דרתא:
ארי תציתון רמרי דנפקין
בהדרתא:

נוסד תל הכ' (משלי כ"ג), אל תיגע להעשיר מבינתך חדל. התעיק עיניך בו ואיננו כי עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים". ולכאורה יש להתבונן מדוע לא אמר אל תיגע להיות עשיר. דאלו. להעשיר. לאחריים משמע ב) מהו הכפל, עשה יעשה"? אך נקדים דברי

ממנו כי ממו. וזה הבן נשאר לו לבדו. לכן הוא יקר מאוד בעיניו. והבחינה שביניהם הוא. אם נראה אשר גם אנשים אחרים יחבבו זה הבן. ויחמו כבוד לשמו. אות הוא כי חשיבותו הוא מפאת שלימותו במעלות ומדות. לכן הוא נחמד בעיני כל רואיו. אך אט נראה כי לא כן הוא בעיני אנשים אחרים. ואללס איננו יקר. מופת הוא כי אין חשיבות הנער מעלמותיו. רק ע"י סיבות שחן ממנו הוא יקר וחביב לפני אציו. אבל בעיני אנשים אחרים הסיבות האלה לא יפעלו מאלה. כי הם רואים אותו לעלמותו. ובעלמותו אין בו מאומה מן החשיבות. וזהו ההבדל בין לדיק גמור ללדיק שאינו גמור. כי הדיק שאינו גמור. מהלורך לחפש לו מקום מיוחד שיה' מזוין בו בלדקתו. ויהי' רשום שמה לאיש לדיק. כאמרם ז"ל על הכתוב, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. בדורותיו היה צדיק ואילו היה בדורו של משה לא היה צדיק" (ב"ר פ' ל'). כי בין אנשים שפלים. גם כמעט לדיקותיו רשום הוא ללדיק אך אם הוא בין לדיקים כל לדיקותיו לא תוכרנה ולא יעלו על לב. להיות רשום גם הוא ללדיק. לכן יפה הפליג הכתוב כהבטחתו, ושמתו בדבר שמשותף" וכו'. באמרו הם שימלא עס הרבה מאוד ממין הזה. עכ"ז לא יאבדו חשיבותם ויקרותם. ויהיו תמידים מאור. וזהו שאמר הגם כ"י, וכל גבולך לאבני חפץ". אך שכל הגבול תמלול מאבני חפץ האלה. עכ"ז לא יאבדו חשיבותם ויקרותם. וכבר הפליגו חז"ל בשבח לומדי התורה בדברי הכתוב, וידנו לרוב בקרב הארץ" שהמשילו חז"ל את לומדי התורה לדגים שבים. הגם שהדגים גידולם במים. ומיחס תמיד במים. והם משחוקקים ומקבלים טיפת מי הגשמים בלמלאם. כן הוא חמורה התורה ויקרה. אלל לומדי' ומחזיקי' (ב"ר פ' ל"ז). וכל עוד שיתמידו בלימודה תרבה אלי' תשוקתם. (סע) וזהו, הנחמדים מזהב ופזו רב" ירלה כמה נחמן מעלת התורה

עמהם באגודתם. כי הם נסעו על המסילה והוא נסע על העגלה עם מרכולתו. הגם כי ריעויו הסומרים סוכינו אותו על פניו. והליקו לו דבריהם. כי לא יפרד ממזרותם ויסע עמהם. אך לשוא הו' דבריהם. כי לא שמע להם. והיו אך ילוא ילא מאת העיר. וכאשר המרכבה פנה אל המסילה אשר תוך העיר. ארבו עליו השודדים. וישמרו לעדי העגלה. וכלילה קמו מן המארב. ויגלו ממנו כל רכשו. גם הכוהו פלעוהו. עד כמעט נפשו ילאה. וצרב יגון הביאווהו אל ביתו מוכה ופלוט. עוד נפשו צו. וגקו מכל רכשו. גם הרופאים אשר הצהילו להביא אליו אמרו נושא לחייו. וריעויו הסומרים אשר התחרו אתו בלייפליג. באו אליו כאשר שמעו את הרעה הצאה עליו לגוד לו ולנחמו. והיו כאשר ראם נתעלף מאוד. ולאחר אשר הקילוהו צרב יגיעות. צכה מאוד צמר נפשו. והתאכז מאוד מראש לבו. לאמר או לי על צברי. כי ראי אלה הזחירוני בצשרם לי את אשר יוכל למלוא אוני אם לא אשמע להם. ואנכי אטמתי אזני ולא שמעתי לקולם. לכן באתני המלוקות והיגונות האלה:

הנמשל האדם כאשר יבא עת פקודתו ללכת בדרך כל הארץ. ההכרח יאלץ את נפשו ללכת בדרך רחוק מאוד. כי כבר אמרו חז"ל (מגיגה י"ג. פסחים י"ד). מן הארץ עד לרקיע מהלך ת"ק שנה ועובי הרקיע מהלך ת"ק שנה. ובין מרקיע לרקיע וכו'. גם הדרך מסוכן. כמאמר חז"ל. (פסחים ק"ב). הוזהרו בר"ם ותורתו הוזהרו בנחבני ותורתו" כי החילונים יארבו על הנפש. כמבואר בזה"ק בהרבה מקומות אך מי שהוא צן דעת ומשכיל צדקו. יבין לו ערם נסיעתו בדרך כל הארץ. צילעט לכסוע דרכו הרחוק אשר לפניו צמחירות נפלאה. וצלי מגור ופחד. והצילעט הזה היא החורה. כי החורה אשר למד מאיר לפניו הדרך לבא צאור פני מלך חיים צעולם

צברי חז"ל (ויקרא רבה פ' כ"ט). מ' ר' ברכי' פתח אורה חיים למעלה למשכיל אין אורה חיים אלא תורה. כד"א עץ חיים היא למחויקים בה. ד"א אורה חיים למעלה למשכיל. אין אורה חיים אלא יסורין כד"א ודרך חיים תוכחת מוסר. למעלה למשכיל. למי שמתחבל למצותי של תורה. מה כתיב למעלה מן הענין לא תכלה פאת שורך. לעני' וכו'. דיש להצבון בדברי חז"ל אלה. מדוע לא הביא ר' ברכי' צביאורו דהתורה הוא אורה חיים. את הכתוב בהתורה, ובחירת בחיים' (דברים ל'). גם יש להפליא על השלם הזה. אך חזר צו צבאיאור השני לצאר את הכ' מההיפך אל ההיפך. דצבאיאור הא' הוא מבאר כי התורה הוא חיים לכל הגוף. וצבאיאור הב' הוא מבאר כי אורה חיים הוא יסורין? אך באמת השני ביאורים צהכ' הם דבר אחד. אך מחיק הדבר ע"ד הליור. מלפנים בעוד לא ה' חזון מסילת הברזל נפרץ. וכאשר נסעו הסומרים כגעני ארץ אל המדינות הרחוקות כמו לייפליג וכדומה. עבור מרכולתם. והדרכים היו מסוכנים מאוד מפחד שודדים ורולחי נפש. ה' דרכם לכסוע אורתה צימד. כמו עשרים או שלשים מרכבות יחדיו. למען איש את רעהו יעוורו. ויהי כאשר נסעו הסומרים ללייפליג. וישבו עם איוה ירחים. כי זה פנה לקנות מרכולת. וזה למכור ערובתו והריוויו שם כסף למדי. ובעת התמהמהם צלייפליג. נגמר המסילה מעירם עד לייפליג. וכאשר ראו הסומרים כי נגמרה המסילה. נועלו יחדיו לאמר. הגם כי מחיר הפתקא (צילעט) מנסיעת המסילה מלייפליג עד עירם עולה למחיר רב. בערך הנסיעות הקדומים. אכן נפשינו תיקר צביינו ממחיר הכסף. ומדוע נשליך חיינו מנגד. לכסוע על הדרכים המסוכנים. לכן נסע לבחינו על המסילה. למען נהי' צעום. וצביהם נמלא איש סומר אחד. כלי למאור. והכסף ה' יקר אללו מאוד. לכן לא נמנה

פעמיו זו. ויכין לו הבליטת. והי' לאמר
 בא פקודתו. והאורבים לנפשו יכוהו
 יפגעוהו פלט ומצורה ומכה ער'. אז
 ימרט שערות ראשו. ויבכה ויאנה על
 שברו. צידעו כי הוא הביא הרעה על
 נפשו. אמנם גם הוא יזכה לבא במשך
 זמן למחוז חפלו. כי כבר הבטיחנו הביר'ת
 על ידי נביאיו. כי לא ירח ממנו ית' נדח.
 אך ע"י יסורים קשים וגוראים. וזהו שאמר
 השלם הזה "ד"א אורח חיים אין אורח
 חיים אלא אורח צדק" הגם כי האמת הוא כי
 גם זה יזכה לבא במשך הזמן אל האורח
 חיים. אך ע"י יסורים קשים וגוראים.
 "בד"א ודרך חיים תוכחת מוסר" אך מי
 שהוא איש משכיל. הגם כי מעולם זכה
 ללמוד. כי מוחו אין מסוגל לעמל הסורה.
 גם לו תחזרה למחוז את הבילעט הזה
 להשמר בו מהשוודים וההתחמית בדרך
 אשר עליו לנסוע. והוא שיחזיק את העניים
 הלומדים. ויתמוך ידיהם. ובכספו יקנה לו
 את הבילעט. כמ"ש תול' "כל הבטיל מלאי
 לבים של ת"ח זוכה ויושב בישיבה של
 מעלה" (פסחים נ"ג) כי המחזיקים זוכים
 כמו הלומדים. וזהו שאמר המדרש, למעלה
 למשכיל ירצה המשכיל על דבריו. יזכה
 גם הוא לעלות למעלה. הגם שלא זכה
 לעמוד בעמל הסורה. וזמה גדול כמו
 כ"כ. יבאר המדרש וזהו, "למי שבסתכל
 למצותי של תורה. מה כתיב למעלה בן
 הענין לא תכלה פאת שדך. לעני' וגומ'.
 וזהו שאמר החכמ"א, "אל תיגע" להחזיק
 ולקמץ את העשירות של כסף וחוב.
 ולקפון את ירך מלהחזיק ידי העניים
 הלומדים. כי הכסף והחוב תשאר אחריך
 "העשיר" אחרים. לכן אם איש צינת
 אתה, סביבתך" גם אם לא ויבחו אותך
 על פיך להרחות לך כי לשוא היגע. הדל'
 ראוי לך לחדול. כי למה תיגע ולא לך.
 ואם ישיאך ילך לאמר הלא לעונג
 ושעשוע לי הכסף והחוב. כי אשועט
 עיני בם תמיד. לכן לא אפזר עמלי
 לאחרים אשר לא עמלו זו. לזה אמר
 התעף

בעולם העליון. גם תמן לו מלאכים לשמרו
 בדרך הרחוק אשר לפניו. (מדב"א פרק
 י"ח) מכל שכן ופגע בדרך וכמ"ש, כי
 מלאכיו יצוה לך לשמרך" (טהלים ל"א).
 והמלאכים שמים טובות יעשו לו. אחת
 כי יצילוהו מכל פחד ומגור בדרך. ועוד
 כי יצילוהו למחוז חפלו במהירות נפלאה.
 כמאמר חז"ל, מיכאל באדת גבריאל
 בשמים. וזהו ביאור מדרש תול', אורח
 חיים למעלה למשכיל ירצה מי שהוא
 משכיל בדרכיו. ויחפון לבא למחוז חפלו
 בלי שטן ומפגע בדרך. ויחפון ללכת
 ישר לאור חפלו פני מלך חיים. וכפשו
 תהי' לרובה בלרוב החיים. מכין לו פתקא
 הוא בילעט. ור' צרכי יבאר מהו הבילעט
 "אין אורח חיים אלא תורה" וזהו הבילעט
 אשר אמר המהחכמ"א. ובו יוכל לנסוע
 במהירות נפלאה כחז"ל (ברכות ד') כי
 התורה תמן לו מלאכים אשר ישועטו עמו
 את כל העולם בפסיעה אחת או שמים.
 גם תזיל אותו מכל נגע ופגע. כמ"ש
 (משלי ו') "בהתהלךך תנתה אותך" וזהו
 שהסביר המ' "בד"א עין חיים היא
 למחזיקים בה" לרמיון מי ששכרה ספינתו.
 ונמנעו רגליו לפול תוך מים עזים. וכל
 פד שערי מות. ולהלחתו מלא שם בתוך
 משברי ים עין רזק שט על פני המים.
 וימחר האומלל ויחבק בשתי ידיו בחוקה
 את העץ. וכשאר שט על פני המים.
 ולא נטבע תוך מנולות הים. ואז תקופ
 מים נשקפה לו. לאחוז ככה את העץ
 בחיבוק ידים. ולא ירפה ידיו. עד תעבור
 חגי' ותקתהו אתה. להביאהו אל ארץ
 נושבת. ככה מי שיחזיק בחוקה סביב עין
 הסור'. ולא ירפה ממנה הוא מולל מההתחמית
 אשר על דרכו. ולא יפול בצופלים. עד
 המלאכים יביאוהו אל מקומו בשמו יקראוהו
 ובמקומו יושבוהו. לאור צהור פני מלך
 חיים. אך הכסיל החובק את ידיו. ובלה
 ימיו בהבלי העולם והשוקות'. ולא שמע
 צקול מורים ומוכיחים. כי הזכירו אותו
 להגטיד לדרכו הרחוק אשר עליו לשום

התעִיף עיניך בו" אמנם מדע כי, ואיננו" ע"י גם צמיך איך מוצטת בטט כי יהיו עמך חמדו. כי הרב ש'למים למקום להצידים ממך בענין רע. וכ"ש שלא ישאך ילךך פי לאחר מותך יפרוך מן המלך. והו ש'אמר, התעִיף עיניך בו" כי תקוה אשר הכסף והזהב אשר ילךך לעולמך המה יחללו נפשך מן המלך. לזה אמר מדע כי שנית כי, ואיננו" כי הסון והעושר ישארו צביחך. ולא ילכו עמך לחזר מות. ועם צער כזה לא יחפון החכמ"א לדבר אהו לנוכח. לכן ידבר עמו בנסתר. והו ש'אמר להמוכרים. אמרו לו והוכיחו אותו בי עשה" הוא ידמה בנפשו. כי כל הטובה הוא אל העני המקבל התמיכה. אבל האמת לא כן הוא. כי טובת הנופן הוא יותר מן המקבל. כי בהתמיכה הזאת יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים" כי צוה יקנה לו הביילעט. לזכא למחוז פטו צלי פגע. והו ש'אמר המחבר להמוכרים ותובון די תתבון" וכו'. ארי תציתון למיילי" הוא מאמר הכ' לעני" אשר ילאו מאהו ית' צהדר כמ"ס קול ד' בהדר". ובזופון אחר נראה לזכור ונוסד על מאמר חז"ל (פסחים נון), והי' ביום ההוא לא יהו' אור יקרות וקפאון" (זכרי' יד) אמר ר"א זה אור שיקר בעוה"ז וקפוי" (פרש"י קל) לעוה"ב. ר"י אמר אלו נגעים ואהלות שקירות הן בעוה"ז וקפויין הן לעוה"ב. ריב"ל אומר אלו בנ"א שהם יקרים בעוה"ז וקפויין הם לעוה"ב כי הא דר"י וכו' "עליונים למטה ותחתונים למעלה" ולהבין דברי השלמים האלה נקדים מדרש חז"ל (דברים רבה פ' א"א) משרע"ה צברכו על הזרה, לא אמר בהוגי" ולא אמר בעמלי" אלא בעושי" באילו שוק עושיין את ד"ת. אדם אומר למדתי חכמה ולא למדתי תורה מה אמרת שני שם. אמר הקב"ה לישראל חייכם כל החכמה וכל התורה דבר קל הוא לפני כל מי שמתירא אותי ועושה ד"ת כל התורה וכל החכמה בלבד". והמדרש הזה הוא מהמדרשות

הגפלאים חסירי הביאור. ובמקלות המתקיי זה המדרש עם מאמר חז"ל על הכ' בצל החכמה בצל הדבסף (קהלת ז') במקום שיששבר יושב בג"ע שם יושב גם זבלון עמו" (מד"ר קהלת ז). אך נמתק הדבר ע"ד הליור חיל המלך הלכו למלחמה על אויביהם. ויקר מקרה עד כי כמעט נוקשו ונלכדו כל זכא המלך ציד האויב. כי השר הראשי מפקד הלצא! תעה בחיזה חכמים מתכסיו המלחמה. ולא נשמר מהאויב בחיזה דרך אשר ה' לו להשמר. ומאוחו הדרך הקיפורה חיל האויב מסביב. כתרורו סבבוה. עד כמעט נשבה השר עם כל החיל עמו. ויקר מקרה כי קם איש אחד ממנוכי החיל. הגם כי לא הי' מלומד. כי הוא רק מהמון הלצא ובחריצותו מלט את כל הלצא מקף האויב. וכאשר הליגו הדבר לפני המלך. נתן המלך לו לעוד את האיש ההמוני הזה צעדי עדים. ולעטר אותו בזאות כבוד. אשר לכסף לכסף. ואשר לזהב לזהב. ולחגור אותו במלבושי הוד והדר. ולעשוהו לשר אלקי. ודרך שרי האלפים להתקבץ יחדיו צבית גיל אשר להם (קלוב או סאצראניע) ושם יועדו יחדיו. ושר האלקי החדש הזה גם"ה הוא ה' עמהם צבית ועדם ובחוך השרים נמאלו שרים כאלה אשר זכו ממרחק. ולא ידעו את שר האלקי החדש הזה וידמו בלצבס. כי גם השר הזה הוא מלומד כמוהם. ויהי כאשר דברו אליו מאיזה חכמה לא הבין לריעם. גם את שפתם לא הבין. כי כאשר דיבר עמהם בשפת המדינה לא ידע לדבר לחות חזק הלשון. כי שפתו כשפת איש המוני שפת עלגים. ויהי לחחוק בעיניהם. כי לא יכול גם לדבר עמהם. וילעגו עליו השרים. עד כי נכלם מהם מאור. ובחוך כך הסוכחו שני שרים צענין אחד מחקי מפת המדינה. ויבאו לפניו והמפה בידם. למען יאמר להם דעתו בענין. זה. ויוכיח צניקס עם מי הגדק. אמנם מה מאור גדלה מרפתו לפנייהם: כי הוא לא ידע להסיב מה בין ימינו לשמאלו

המורה אשר שלח ליוסף הלויק. להורוסם סחרי המורה ורזי'. למשן גם הם יטעמו טעמי המורה וטעמו דברותי'. ובוה יבוארו דברי המדרש שהלגנו בפסח דברינו. כי משרע"ה צברט על המורה לא אמר „בעמלי“, ולא בהוגי אלא בעושי באלו שהן עושיין את ד"ת" הם המחזיקים את לומדי המורה. כי הבוי"ת יאמר קדוש גם להם. וגם הם יטענו מנועם המורה. אך אם יאמרו הלא לא למדנו תורה מעולם רק חכמת המסחר למשן פרנס הלומדים. וזה שאמר המדרש, אדם אומר למדתי חכמה ולא למדתי תורה. מה אעשה אני שבי"ן הלומדים. ואיך אטענו מדבר אשר לא אדע טעמה ונועמה. לזה יאמר להם הבוי"ת, הייכם כל התורה וכל החכמה דבר קל הוא לפני" כי צטעה קלה אמן כל המורה בלבו. ובוה נוכח להבין דברי תו"ל (פסחים דף ל' ע"א) על הכ' והי' ביום ההוא לא יהי' אור יקרות וקפאון" (זכרי' י"ד) אמר ר"א זה אור שיקר בעוה"ז וקפוי (פרש"י קל). לעוה"ב. ר"ל אמר אלו ננעים ואהלות שיקרות הן בעוה"ז וקפוייות הן לעוה"ב. ריב"ל אומר אלו בני אדם שהם יקרים בעוה"ז וקפויין הן לעוה"ב. כי הא דר' יוסף וכו' עליונים למטה ותחתונים למעלה. ולהבין דברי השלמים האלה. דיג' סוגים צבראל. סוג הא'. הם הלומדים ומלמדים גם תורה לאתחים. וסוג הב' המה המחזיקים את הלומדים. וסוג הג' המה העשירים המתגאים בעשרם. וחובשי הבהמ"ד המה הלומדים. יתראו צניניהם כפראי מדבר. שמצילים ימיהם צדבר שאינו מוללה בעולם המעשה. וכבר הודענו למעלה דברי קטון הצרכות צסם הוה"ק. דצבוט"צ. יתגלו רזי המורה שנקראת, אור"כ"מ, ותורה אור"השקמים האלה הקדימו לצבר שכר המחזיקים עפי (המדבר' פ' ל"ט), הקדים זבלון לישישבר העוסק בתורה מפני שמאבילו" לזה אמר על שאלת המחזיקים, מה אני עושה

לשמאלו. ולא הבין גם את דבריהם אשר דברו אליו. לכן שה עמות צנפשו איך להמלט ממזכותו. ויגם מכה צקשה אל המלך. כי צרואו להצפור ממשמרתו. כי אין לאל ידו לקבל המשרה אשר שם על שכמו. והמלך הבין לרעו. וינו עליו ללמדו ספר. וללמדו כל החכמות הנלרכים והמוטלים על שרי הצבא. להיות מלומדים צהס. ויעד לו מורים טובים ומלומדים היטב צחכמת הפרגוג. וצמשך הימים למד כל החכמות אשר עליו לדעה אותם. ואחרי כן לקח רסן הממשלה צידו. צידעו כי עוד לא יבוש. ועוד לא יתורו פניו מריעיו השרים כי גם הוא מלומד" כמזה: **הנבוש** המלך החכם אמר, בצל ההבמה בצל הכסף" וכאשר

ביארו תו"ל דבריו. כי המחזיקים יטבו יתדו עם הלומדים צבוט"צ. ויטענו עמהם יחד על התגלות דברים הנסתרים צעמקי המורה. אשר עוד לא נגה עליהם האור צבוט"צ. אך מה בלע להמחזיקים צהתגלות לפנייהם סחרי המורה ותמדותו". כי אין להם חיד למעום מועם טעמי המורה. ויטבו צין הלומדים כאלם לא יפתח פיו. כי לא ידעו עד מה מחידוטי המורה. ואיך יטענו צמחה המורה וסגולותי'. ועוד נהפוך הוא. כי יהיו צניניהם וצניטי הלומדים לחוק וללעג. אך היפלא מד' ללמדם כל המורה צזון קט ורגעים מועטים? כי ייעד להם מורים טובים. ללמדם כל המורה וחיודשי'. צשעות מועטות. ואין זה חדש. כי כבר הי' כן לעולמים. שאל נא לימים הראשונים. צעת אשר שלח ד' את מלאכו אל יוסף אשר הי' אסור צבית האסורים אשר להמלך צדה לוען. ללמדו צבעים לשונות צלילה אחת (סוטה ל"ו ע"ג). וכתו שמלמדן את הילד צמטי אמו. את כל המורה כולה (נדע דף ל). ככה לא יבלר מד' ללמד את המחזיקים את כל המורה כולה למשן יטענו גם הם מחידוטי המורה אשר תתגלה אז לפנייהם. ולשלות להם את

בעילא דרתא* ויבטיח אותם בשם ד'.
כי לא יפלא מאתו ית' ליתן להם כח ואיל
לקבל כל התורה אשר נתנה מאתו ית'
בהדר כדכתיב: קול ד' בהדר* וזו
אורי תציתו לפיילי דנפקין בהדרתא*
ואל התורה יאמר המחבר בשם כל ישראל:

**מרום הוא אלהין בקדמא
ובתרייתא:**

**צבי ואתרעי בן ומסר לן
אורייתא:**

נוסר על המדרש (שה"ש רבה פ' א) על
הכ' (מלאכים א' ג'), ויקץ שלמה
והנה הלום וגו'. ויעש משחה לכל עבדיו
וגו'. אמר ר"א סכאן שעושין פעודה לנמרה
של תורה* ויש להצבון בדברי השלם זה מה
שייטת יש גמרה של תורה אל המשטה אשר
שלמה עשה בעבור השיגו חכמה מהבוי"ת.
ולבאר זאת הנבי להעתיק בזה תשובת
אשר השבתי לירידי החסיד המופלג מוזה
לבי שו"ב בק"ק ואקילקאב נ"י. על שאלת
אשר שאל מאתו. וזוהו לשון תשובתי:
בשם ה' אקרא* לפ"ק ג' ושב תרמ"ט
מאדילבאזין* יצ"ו:

ברבר השאל ששאלת איך הדין במורסא.
ולמעלה על המורסא נגלד וקרום
דק על הנגלד. וגם אם ספק-מורסא ספק
בועה ועליו כל הורה מה דינו. כי הרב
המו"ץ אשר בעירך הורה לך להחיר בזה.
ולבך-מהסם בדבר. כי לפי דעתך לא יפה
הורה. כי נראה לך דיש בזה משום מר"ל.
ודרשת ממני לכל אעכב התשובה. אמנם
לבל אהי' כנבזה להשיב שמוז'ל בשבעה
דברים וכו' לא יכולתי חייב להשיבך. אך
לאחר העיון הנני מוכן להשיבך. וזה החלי
בטור צורי וגואלי:

הנה בנוף הדין אי מורסא מלטרף לתר"ל
מבואר בשמלה חדשה סימן ל"ז
סעי' ד'. ובסימן ל"ט סעי' מ"ז דאין מלטרף.

דעיקר

שם* כי המה אינם יודעים מעיני התורה
עד מה. כי לא למדו בחייהם. רק עסקו
בעיני עולם המסחר. למען החזיק הת"ח.
ולטריפס להם חק"ם. ואיזה מענוג יגיע
להם מהתגלות רזי התורה. לזה אמר ר"א
כי הנביא יבטיחם בשם ד'. כי לא יבאר
גם מהם הענוג הגדול הזה ממאור התורה.
כי דבר קל לפני הבוי"ת ללמד אותם את
כל התורה בשעה קטנה וקלה. וזוהו אור
שיק"ר בעוה"ז רק אבל "קפוי" ופרש"י ז"ל
קל "לעוה"ב" לפני הבוי"ת ללמד את כל
התורה כולה בשעה קטנה. ור' יוחנן בא
לבאר מעלת ושכר הת"ח הלומדים. כי
מענוג גדול ישיגו בעוה"ב. כי גם
הסוגיות המורות כנגעים והאלות. אשר
ה' להם מזכות וספיקות הרבה בלימודם
בעוה"ז. לדבר קל תחשב בעיניהם בעוה"ב
כי הרכסים יהיו אז למוסור. וידוע דברי
הרמב"ם ז"ל כי אין שמחה כהתרת
הספיקות. וריב"ל יאמר נגד אלו המתגאים
בעשרים. וכל ימיהם פנו בהבל רק למלא
אמתחותיהם זהב. והלומדים היו בעיניהם
כקוף שאינו מן הישוב. אמנם בעוה"ב
יכחו כי תעו בדרכם בעולם המעשה.
"וכל ימיהם פנו בשוא נחמה. כי הם יהיו
למטה בשאול תחתית. והלומדים אשר
היו בעולם המעשה בשפל המדרגה. יהיו
בעוה"ב במעלה העליונה. וזוהו. כי הא דר"י
עליונים למטה ותחתונים למעלה" וזה
שיאמר המחבר להמחזיקים. אל יפול עליכם
לדבכם. כי תאמרו. איך נחמרה את
הלומדים לשבת עמיהם יחד בשורה
פעליונה. כפי מעלת הראוי להלומדים
כמאמר חז"ל (פאה פ"א מ"א) "ותלמוד
תורה כנגד כולם" כי עוד נהפוך הוא כי
ללעג נהי' בעיניהם. כי לא נדע בין
ימין לשמאל. כי מעולם לא זכינו
ללמוד בפינו ונהי' בניהם כאלם לא
יפתח פיו. לזה אמר להם. המחבר
וגזבון די תתבון* גם אתם עם הלומדים

* כי גרתי במאדילבאזין משנת תרמ"ב עד שנת תרנ"ב ומשם העתקתי. מושיבו לעיר מולדתי
אמאטיק יצ"ו:

מיוז בנן

דין שהיו כל היעושות ביתר. ואף אם לא נחזיק הקרום הזה רק לבשר בלוי. דאין שם התומרות הללו. מ"מ יש בזה חששת הדעת קדושים בתר"ל אות ב. ד"ה בשר בלוי ע"ג. וז"ל דאף שסבירא לן דב"ב אינו ריעושה ומורסא אינה ריעושה מ"מ הרי לריך להיות תחת הב"ב שלם ויפה ובמורסא יש ג"כ חשש בלוי. שהרי קרום דריאה הוא בבליו עכ"ל. ואף אם נתליט ונאחר דהקרום הזה לא מחשב לריעושה. עוד יש לדון ולומר בזה. לפי דברי השמ"ח בסימן ל"ז סעי' ד'. דאשילו לא נמלא על הגגל. רק מידי דלא מחשבין לריעושה כגון סירכא מאונא לאונא למטה מחליין. מ"מ יש להטריף. משום דמעבד דיקת הגגל ואף שבלב"ש. שם ס"ק י"ח כתב דזה דווקא בגגל כולו. אבל בגגל פורתא אין הבדיקה מעבד דיעבד. מ"מ הרי הוא עלמו כתב שם ס"ק ג'. דעכ"כ דיקת ריאה מעבד אפי' דיעבד בגגל פורתא. וא"כ בנידון שאלתנו. שהקרום שעל הגגל מעבד דיקתו קשה מאוד להקל בזה פתח"י ש"פ דעת הפוסקים שהבאתי לעיל הו"ל תר"ל בנידן דין:

איברא דלאחר שנדקק היטב בדברי הפוסקים אשר לאורם נלך. יתורן הכל בס"ד. דהנה השמ"ח בסי' ל"ה סעי' מ"ב דיניא דקרום שליש כתב וז"ל. וז"ל דלא מתכשרא כ"א לאחר שפחתו אחר הסרת הקרום וכו'. דאי לא נפחתו טריפה וכו'. יעוין בתב"ש שם דאף דיעבד. וליין שם בשמ"ח לעיין בסימן ל"ט סעי' ס"ה. ובסימן ל"ט הג"ל סעי' ס"ה לא נמלא זה הדין רק בסעי' ע'. ובסימן ל"ט סעי' ע' י"ן

גבולת בנן

דייקר טעם תר"ל. משום דמעידין על נקב. ומורסא דרכה לנא בלי נקב. ועיין לב"ש ל"ז ס"ק ל"ד. ופשוט. וממילא בגגל ע"ג מורסא אין בהם כדי לירוף תר"ל. כיון דנגלד פורתא לא הוי רק ריעושה סתמא*. ולפי הכלל המסור בדיניו דריעושה סתמא אין נולטרפח רק עם סתמא כמותה. אין בהם כדי לירוף תר"ל. דווקא אם הגגל פורתא הוא על הצועה. הוא דכתב בשמ"ח סימן ל"ו סעי' ד' דטריפה מטעם תר"ל. כמו שביאר בלב"ש שם ס"ק ע"ו דמקור דבריו מהרמ"א שם משא"כ במורסא. [ונראה דה"ה בספק בועה ספק מורסא יש להחמיר. דאף דקי"ל ספק תר"ל כשר. מ"מ זה מקרי ספק חסרון ידיעה. דמי שדעתו שלימה. אולי יוכל להבחין יותר אם שוה לבשר הריאה או בולגות. ועיין לב"ש סימן ל"ז סעי' למ"ד בהג"ה סס]:

איברא בנידון השאלה שהי' קרום על הגגל בזה יש לעיין. דהנה שאין בהמורסא עם הגגל כדי לירוף תר"ל. אמנם הגגל עם הקרום. יש לדון ולומר דיש בהם כדי לירוף. דנגלד הוי סתמא ככ"ל. וגם הקרום הג"ל לפי דעת הפרי תבואה סימן ל"ט סעי' ק"ס שמלריך לקלפו ומחשבו לענין תר"ל כסירכא מינה ובה. א"כ יראה לכאורה בנידון שאלתנו. דהוי תר"ל. ועיין שרי"ב בית אפרים חלק י"ד סימן ע"ו. דאין להקל בזמנה ובה מנגלד פורתא. אף במיעוץ ומשמוש. יעו"ש באריכות. ועיין ביד אפרים סימן ל"ז. ואף במינה ובה בלי נגלד רק על מורסא לחוד כתב בפרי תבואה בתר"ל ס"ק כ"ד. דאין להתיר בלי מיעוץ ומשמוש. ומכ"ש בנידון

(* אף שבוטחו תמים אות מ"ד אות קטן י"ח. וכן בס' יוסף אברהם בקונטרס תר"ל שלו. כתבו דלדעת הלב"ש. נגלד פורתא בה"מ לא הוי ריעושה. אך בבחיילת כבורם ובכח תורתם שנו בזה. דבלב"ש מבואר בהדיא ההיפך דהלב"ש כתב בסימן ל"ז ס"ק ע"ו. דבה"מ ושעת הדרח נזכר להכשיר נגלד פורתא בבועה מ"ו. ונזכרו על הש"ך דמ"ו במקומות שמכשירים בהם בסמיכי לא הוי ריעושה ע"כ. ואי כדבריהם הג"ל בשמו. ה"י לו גם להכשיר אף בבועה מוגלא ככה"ג בה"ש אף כלי שעת הדרח. משום דהנגלד פורתא לא הוי ריעושה בה"מ. אלא דהוי דהנגלד הוי להדיא ריעושה אף בה"מ. לכן על התבועה כמוגלא הוי תר"ל. רק בביעה מ"ו במקומות שמכשירין בהם בסמיכי נזכר להכשיר בג"ל. משא"כ בבועה מוגלא. ועוד הא גם בניזק קרום עליון דקיל מנגלד הוכיח הלב"ש דהוי סתמא. ועיין בקונטרס הקריב נתנאל. שם במנין ריעושות סתמא אות י"ח. ובפירושו מבואר בלב"ש סימן ל"ז ס"ק ע"ו י"ז מ"ד וסימן ל"ט ס"ק ק"ב. דניקב וכ"ש נגלד פורתא דהוי ריעושה סתמא. ולא חילק בין ה"מ לאין ה"מ :

שכתב בפרי תבואה סעי' ק'. ללחמ
שקלף כל הקרום הזה. שדינו כמו מינה
ובה. יש לבדוק ע"י נפיה ופסרין. באמת
הקשה במקדש מעט סימן ל"ט ס"ק פ"ו.
למה יגרע עוד הקרום הזה מסירכא
מינה ובה. דבסירכא מינה ובה. א"כ
אפי' קילוף. ומכ"ש דאין לריך שום דביקה
לאחר שעברה ע"י קילוף. ותיך דהאי
קרום דקרי ל"י הפרי תבואה מינה ובה.
מיירי בקרום רחב בשטח רב. דדמי לקרום
ריינס. ובקרום ריינס הדין תלריך דביקה
החתי. משא"כ האי קרום דמדמי השמ"ח
למינה ובה. אינה רק בשטח קטן. לכן
אין לריך דיעבד שום קליפה ונפיה כלל.
יע"ש. וכן הוא בשו"ט טוב טעם ודעת
תשובה ק"א להדיא. ולהבד"ש וסייעתו.
דוקא בקרום ריינס דהוה עור על כל
הריאה. הוא לריך עיין ונפיה. אבל
בקרום לחוד. א"ל קליפה ונפיה כלל.
עכ"ל שם:

היוצא לנו מכ"ז. דג' חילוקי דינים
יש בבנין קרום לדעת השמ"ח
וסייעתו. א) קרום כמו מעשה דריינס
דביקה נפיה מעבד בו אף דיעבד. וגם
בה"מ. ב) קליפות כמו נחך וצב' לכתלה
לריך נפיה ודיעבד כשר בה"מ בלי נפיה.
כמו מראה כשירה כ"ל. ג) קרום הנקלף
מהריאה. דכשר דיעבד אף בלי נפיה.
אף בה"מ. וכ"ז הוא לדעת השמ"ח וסייעתו
שדן דין ג' ה"ל. לדין סירכא תלוי' או
למינה ובה. איברא דהאחרונים למקילין
בקרום הזה עוד יותר מסירכא תלוי'.
דעל דברי השמ"ח הנ"ל דמקורם מדברי
הר"ן. עיין בס' ויוסף אברהם סימן ל"ט.
סיים הר"ן. ושמעתי להכשיר בה אפי' ע"ב
טורי וכתב ע"ז בהגהת בית לחם. אי
לאו דמספיקא אחרתי להגיה בועה במקום
טורי. משום דהקרום הזה אין רשותא
כלל. ומה שדימה אותו לריך לסירכא
תלוי'. לא שדמי דדינו לס"ח. אלא שר"ל
שגם הוא בא מהפשטת ליחה כמו סירכא
תלוי'. וכן הוא להדיא בס' ערוגות הנזקש
סימן

ל"ן ג"כ לעיין בסיומן ל"ה סעי' מ"ב. גם
ל"ן לעיין בסיומן ל"ה סעי' י"ח. וגם בסיומן
ל"ט הנ"ל דבינא דכשר בלוי ל"ן לסיומן ל"ה
הנ"ל סעי' י"ז. וג"ז הוא טעות הדפוס
ול"ל סעי' י"ח. והכוונה לדינא דקליפות
כמו נחך. ועיין בתב"ש שם ס"ק ל"ה
למד לה ממה שכתב הר"ף. גלדי גלדי.
והוא דינא דקליפות הנ"ל. והנה יש להקשות
בזה. דמדכ"ל השמ"ח הני שלשה דינים
כחדא. א"כ מוכח דבחדא מחתא מחתינהו.
ובאמת זה אינו דבקליפות הנ"ל דבסיומן
ל"ה כתב ולריך לנפיה כמו מראה כשירה.
ובמראה כשירה כתב השמ"ח שם סעיף
י"ב. דבה"מ יש להכשיר בלי נפיה. ובקרום
שלישי כתב דאפי' דיעבד לא מתכשרא
בלי נפיה. ולא חילק בין ה"מ לאין ה"מ.
לכן נלפע"ד לתרץ דברי השמ"ח. דמאי
דכ"ל השמ"ח הני שלשה דינים כחדא.
הוא דוקא לענין ריעותא שעליהם. דמסויים
שם בסקף סימן ל"ה וז"ל. עור זה דבוק
ובר'. כל שאין הסירכא מהריאה וכו'. אבל
בענין הנפיה יש שפיר חילוק ביניהם.
דקרום שלישי חמור ל"י מכולם. דאף
בה"מ ודיעבד לא מתכשרא בלי נפיה.
מעט שכתב בתב"ש שם ס"ק כ"ח. כיון
אית לה לריאה. ולא תלתא. יע"ש. משא"כ
באיך. ואף שבכשר בלוי כתב ג"כ בלשון
עיכובא. יש לומר דזה דוקא בה"מ.
ומלאתי און ל"י בס' בית אפרים. דבקרום
שלישי הנ"ל כתב בסיומן ל"ה סעי' קצ"ו
דאין להקל בלי נפיה כ"א בה"מ ול"ג
ודיעבד. משא"כ בקליפות וצב' התיך
בס' ל"ט סעי' קצ"ו בה"מ בללא נפיה:
אמנם יש עוד מין קרום המבואר
בשמ"ח סימן ל"ט סעי' כ"ט.
וז"ל. ולפעמים יש מין קרום רחב הנקלף
מהריאה תלוי'. גם זה בכלל סירכא תלוי'.
וכ"ל דהאוסרים במינה ובה יאסרו גם בהא.
עכ"ל. ובסירכא תלוי' וכן במינה ובה. פסק
השמ"ח שם בסעיף למ"ד. ול"א. דכשר
דיעבד בלי נפיה אף בה"מ. ואף

סימן ל"ט סע"ח. הוצא במנחת יוסף
 בתר"ל אות טון. וז"ל. ואין להסיר הקרום
 לבדוק הנגלד. כי קרוב הדבר שיבלבן.
 לכן טוב יותר שלא לקלפו והווי כדיעבד.
 ודיעבד חין הבדיקה מעכב. יעו"ש. ואין
 לומר הא עכ"פ בדיקת ראי' מעכב. עיין
 שו"ת בית שלמה ח"ב סימן י"ג. דשפיר
 מועיל בדיקת הנגלד. בהקרום שעליו שהוא
 דק ולול. והוכיח בן מדברי הלב"ש והב"א.
 ועיין מנחת יוסף שם אות י"ב. וגם
 בלא"ה הביא שם בשם המחבר תיקוני שלמה
 דלענין בדיקת ראי' בנגלד די בזה שרואין
 שאין הקרום עולה בנפיחה כשנפח שם.
 וזהו סימן שאין נקב שם בקרום התחתון.
 והסכים עמו הגאון דק"ק בריסק. יעו"ש
 בקו"א לתר"ל אות ל"ז. ועיין שו"ת טוב
 טעם ודעת סימן מ'. ג"כ מה. ועיין
 בקונטרסים הקריב נתנאל בחדושים וביאורים
 שלי מריעותא סתמא אות י"ח. שהבאתי
 שם דברי הטוטו"ד הג"ל. ובס' ערוגות
 הבוסם כיום שם. דקרום הזה שעל הנגלד
 חין לחשבו לריעותא כלל. יעו"ש במנחת
 יוסף. וכן הוא בדעת קדושים סימן ל"ט
 ס"ק ע"ט. דקרום בשעת קטן מהריאה
 חין דינו כבשר בלוי. וקול מקרום רייגם
 ומתלוו'. יעו"ש. וכן הוא בעני' לבונה
 בתר"ל סימן קכ"א. דחינו ריעותא וקיל
 מתלוו'. יעו"ש. וכן הוא בהשמטת הדעת
 קדושים ברות נגלד יעו"ש :

ועתה הבא נבא לנידון דידן. המורסא
 עם הנגלד חין בהם כדי לירוף
 תר"ל כנ"ל. המורסא עם הקרום פשיטא
 דחין בהם כדי לירוף. כיון דהמורסא לא
 הוי ריעותא. וגם הקרום לא הוי ריעותא.
 ופשיטא דהמורסא אינה מעכבת בדיקת
 הקרום. כיון שזכר הוכחנו. שהקרום הוה
 ח"ל לא קליפה ולא נפיחה. הנגלד עם
 הקרום אינם מזטרפים לתר"ל. דאף שהנגלד
 הוי ריעותא אמנם הקרום אינו ריעותא.
 כנ"ל. הכלל'ד כתבתי להעריך כי לא
 שנה הרב המו"ץ. בזה שאורה לך להיתר
 בנידון דידן. יאכלו עניים וישבעו. ואין

לך להרהר אחר הוראתו. וזכור ואל תשכח
 דברי חז"ל במשנה (פ"ב דר"ה). ולמה
 לא נתפרשו שמתוך של זקנים וכו'.
 והגם כי לא רב ולא מו"ץ חנני אך כבר
 אמרו חז"ל. כי פטפיטא דאורייתא עבין:
ואין בהמ"ד בלא חידוש לכן גם אבאר
 לך את אשר שאלת מאתי לבאר
 לך הפליאה. מדוע חוגגים אנתנו שמחת
 התורה ביום האחרון של חג האסוף.
 ולא נעשה החג בחג העלאת בעת אשר
 קבלנו את התורה. ואמתיק לך הדבר ע"ד
 הליור. מלך גדול ואדיר ממלכי קדם מלך
 חסיד ולדיק. נשמע קול מרד באיזה חבל
 ממדינותיו. וישלח המלך עליהם גדוד אחד
 מגדודיו. ושר הגדוד עמהם. ויעש את
 המורדים קשה. אשר לחרב לחרב. ואשר
 לשבי לשבי. ואת ראש המורדים הביאו
 לקרית מלך רב אסור בזיקים. וספטי
 המלך חרפו עליו משפט מות תלות אותו
 על העץ. ויעשו עץ גבוה מחשים אמה
 ויעבירו קול במחנה לאמר. אשר כל איש
 ואשה יבאו לראות ארך יתלו את המורד
 על העץ. למען ישמשו העם ויראו. ולא
 יעו עוד אנוש בארץ למרוד במלך. ויהי
 כאשר נאספו העם למקום המשפט. לראות
 את המשפט אשר תעשה לראש המורדים
 גם בת המלך "נשקפה בעד האשכנז.
 ותלפה גם היא לראות נקמת אבי המלך
 מהמחפריים ממנו. ויהי כאשר הביאו את
 המורד מבית האסורים אל מקום המשפט
 בליות אנשי חיל מווייס. והכבילים מברזל
 אשר על ידיו ורגליו השמישו קולם למרחוק.
 וכאשר ראתה בת מלך את פני האסיר.
 חמדה יפיו בלבה. ותפול ארצה בחין אונים.
 ופני' חורו כמת. ותמעטף. ומה נבהל
 המלך " מאוד. בראותו את צמו היחידה
 אשר נפשו קשורה בנפשה בזמנז איום
 כזה. ויבהילו להביא אל"י את הרופאים
 הגדולים. וברכ יגיעות הקילו אותה. וכמה
 שבה אל"י. וכאשר אבי המלך שאל אותה
 להגיד לו מזלוקותי'. אשר בעבורם היתה
 כפעת בינה ובין המות. ותען אל אבי'.

כי אם לא יתנו אותה להמורד הזה לאשה לא הח' . גם הרופאים לחשו לאזני המלך כי הדברים נוגעים לחי' . ואזי המלך דיבר על לבה להסירה מחפלה . כי לתרפה גדולה תחשב לו . כי בתו היחידה תתן דודי' . לאיש בן בלי שם . ולאיש בליעל המתפרץ מפני אדונו . אשר השופטים חרזו עליו- משפט מות . אך בת המלך אמרה . כי אחת היא לה . אם לא יתנו אותה לו לאשה לא תחי' . וגם לא שמעה לדברי עבדי אבי' וסריסו אשר גם הם דברו על לבה להשיבה מדעתה זאת . ודבריהם שבו ריקם . ולפוא שחשו דבריהם הנעימים כי לא הועילו מאומה . ויהי כאשר ראה המלך כי אין להעבירה מדעתה . שלח אחד מסריסו למקום המשפט . לבל המית את האסיר . רק להשיבו אל הכלא . כי חשב אולי במשך הזמן יללל בידו להשיבה מדעתה . אך בראשו כי אנושה מחלתה . ולפוא כל צרי גלעד . כי גם הרופאים יאמרו נושא לחי' אם לא יעשו חפלה . לכן שלח המלך ארס אחד מסריסו העומדים לפניו . לדבר על לב האסיר לאמר . אם תתפן בחיים והמלך יעביר חטאתך . ויכפר לך את המרד אשר מרדת בו . תקח את בת המלך לאשה . ויזה סר עורך . וחטאתך תכופר . אך זאת לך לדעת . כי לאחר אשר תבא עמה בדברית הגשואין . תשמע בקולה לכל אשר תאמר לך ואל תמר דב . כי אם תעשה נגד רצונה לא תשא לפשתך . לכן אינך זשמע לדברי . ותחי' עם בת המלך חיים נעימים . וכאשר שמע האסיר את דברי השר . אמר בלבו . הלא אנכי איש רש ונקלה . וכבר חרזו עלי משפט מות . ועתה יתפון בי המלך לקחת אותי אחר כבוד לחתן לו . הנקלה היא להסתחן במלך . בצד עובדו בל עלי . כי אנכי מרדתי בו . ואיך בלבו להעלות אותי להללחה רמה כזאת . לכן מי יודע כמה מומין גמולאים זה . וסתימות מדוהי' מי יודע ? גם מדברי השר אשר הוטרני לבל אסיר ממלותי'

אשר תאזה עלי . כי אם אמרה את פי' . לא תשא לפשעי . מזה אבין ואוכח . כי אמכור ימי ושנותי לאשה אכזרי' . אך נועץ בלבו . הלא על כל זה טוב לו להשאר בחיים . כי עוד לו תקוה להמלץ מבית המלך . ולחיות חיים נעימים עם אשה אשר יבחר . ולא עם בת המלך האכזרי' . אשר ימירו מיתחו בכללותי' . אבל לא כן אם יקעפוה המות תאבד גם תקימתו עמו . לכן נעטע בראשו אל השר . ויאמר לעשות כדבר המלך . ויעש המלך את הנישואין בחשאי ובסתר . כי לתרפה גדולה ה' אל המלך הנישואין האלה . גם חתן המלך לא שמח בלבו על הנישואין האלה . אך במשך הימים נוכח חתן המלך לדעת . כי בת המלך כולה יפה אף נעים ומוס אין בה . ותנעם לו מאוד בחברתה עמו . כי היא אשה מושכלת ומלומדת בכל החכמות . ונושאת דתן צעירי כל רואי' . גם המלך נוכח לדעת כי חתנו הוא שלם במעלות . ובמדותיו הוא נעלה מאוד . גם הוא מפאך היחס . כי מגזע מלכי קדם מחנכתו . ורק עלילה בסקר שמו עליו כי לקח חלק עם הקושרים . לכן הודיע המלך גלוי לכל העמים . והעביר קול בכל מלכותו . להיות כל העמים עתידים ליום המוגבל . לחוג עם המלך את יום שמחת לבו . הוא יום חתונת בתו הנאהבה אליו . גם רגיש שלח המלך לקרא את השרים הגדולים . גם את המלכים אשר המה בדברית אמו . לבא אליו ולשמות יחדיו את שמחת כלולת בתו היחידה . אשר התחנן עם בן מלך פלוגי . וכי מלך פלוגי הוא ממותו :

הנמשל אהתנו עם בני ישראל צעת היינו בשדה עשן . מרדנו בהמלך הגדול והטורא הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה ככל הגויים אשר שמה . כמאמר חז"ל . הללו עובדי ע"ז והללו וכו' . והמלך האדיר והטורא שלח שמה שר הגדור וגדודו עמו . הם משה ואהרן . למטען עמוס את המורדים קשה . ובעת אשר

אשר עמדנו על שפה היס. קמו עלינו השר
 של ים ושרו של מזרים לשטנה. ושמו אותנו
 לראשי המורדיו בזמנם כי כל מזרי' מליאה
 מגילולי ישראל (שהש"ר). והשופטים חרלו
 משפטם לבלע את עם ישראל ולהטביע אותם
 בים סוף. אך בזה המלך מההקב"ה חשקה
 בנו עד מאוד. ואזי' המלך ית"ש. פקד עלינו
 להמיר עונש המות אשר חרלו השופטים עלינו
 בכלילת במו היא חוה"ק לאש' כמוח"ל (פסחים
 כ"ז ע"א). א"ת מורשה אלא מאורשה"
 ובעבור זה יקן לנו חיים כמוח"ל (שבת פ"ח
 ע"א). כבה עליהם את הדור בניית" וכו'
 ורא"ל שם תהא קבורתכם" לכן היו הנישואין
 במעט שמחה ובחשאי (*). אך במשך הימים
 נוכחנו לדעת כי הבח מלך היא תה"ק. כולה
 יפה וגם נעים. ומום אין בה. וכל החכמות
 כאין נגד החכמה. כי חכמה אלהים בקרבה.
 ואשר הזיירונו לבל נסיר ממוח"ל. לא מאכזריות
 לבד' לא תשא לפשעינו. כי כל מוח"ל הם לכוז
 לנו כל הימים לחיותנו כיום הזה. ומי אשר
 ימיר את פי' הוא בר'ונו בחר לעלמו את המות
 ואת הרע. אך אם לא נסיר מדרכי'. נח' חיים
 נעימי' לנלח. וגם הקב"ה העיד עלינו כי אשר
 מרדנו במלרים לעבוד את הגלילים. אין בנו
 האשם ורק מהמלרי' דבקה בנו הרעה. ומרוע
 תברחם למדנו לעשות כמוח"ל. באמרו למרע"ה
 יברוציאך את העם מצצרים" תראה כי לא
 יעבדו עוד את העכו"ם האלמים רק, תעבדון
 את האלהים" וגו' לכן תוכח כי רק מהמלרי'
 ודבקה בהם הרע. כי" הם מאמינים בני
 מאמיני'. ונס נתן חיתמו עלינו כי אהנו מפאר
 היחס. בני אברה' יתקב ויעקב (שהש"ר פ"ד)
 וכל זאת נוכחנו בעת אשר סיימנו את הסור'.
 וזו מלאנו אותה יפה אף נעים. לכן אנו עושים
 השמחה בעת סיום הסורה ביום אחרון של חג
 האסוף בעת אשר נסיום את הסורה. לזכרון
 ימים הראשוני' אשר עשינו את השמחה בעת
 סיום הסורה ולא בקבלתה. וד' יראנו בשמחות
 כל ישראל. וזכה לחזות בנועם ד' ולבקר
 באהלו. כנפש יודך דוש בחנאל :
ובזה יש לבאר דברי חז"ל שהלגנו פתח

דברינו. כי השלם ר"א. יבאר לנו הטעם על
 חגיגת שמחה הסורה ביום אחרון של חג
 האסוף. ולא בזה העלמת. לכן הביא ממשחה
 שלמה על קין החכמה שהשיג במו ששהמה"ה
 לא עשה המשחה והשמחה רק לאחר שקנה את
 החכמה. כי אין שמחה בשום דבר רק כאשר
 יהי' על שלימותה. ואהנו לא השגנו מעלת
 ושלמות הסור'. רק לאחר אשר סיימנו אותה.
 ומלאנו אותה כולה ממחמקים וכולה מחמד'ים.
 ולזכרון ימי' הראשוני' נחגוג גם כעת את החג
 בעת הסיום ולא בעת הקבל' ו"ש ר"א. טבאן"
 ממשח' שהע"ה לחדו הטעם על מה ששעושין
 סעודה לגברה של תורה' ולא בעת קבלתה.
 וזשה"מ. נגד חג העלרת. אשר אז הוא עם וזמן
 קבלת הסור' הקדוש'. ועכ"ז לא נחגוג אז את חג
 שמחה הסורה. ע"ז יאמר „מרום הוא אלהין
 בקרמא ובתרייתא" יר' עלינו ישראל לרומם
 ולשבח את הבוית"ש בין בתחלה הוא בעת
 נתינתו הסור' לנו כמו בעת אשר סיימנו אותה
 והשגנו מעלתה ושלמותה. אך שמחת כי בעת
 נתינתו הוא ית' את הסורה לנו. צבי ואתרי' בן
 בן" לכפר לנו עון המרידה אשר מרדנו בו
 במלרים. ככל הגוים אשר שמה בקחתנו את
 הסורה והמיר לנו עונש המות אשר חרלו עלינו
 השופטים. בקבלת הסור'. בכפיינו עלינו את
 הסר. ואמר לנו הוא ית' ויאם לאו שם תהא
 קבורתכם" גם „ומסר" וכו' כי ההבדל בין נחיל'
 למסר' כי מלת נחיל' תאמר על מתנה והלאו'.
 באופן שהמקבל יוכל לעשות בו כחפלו. כי גם
 מלוח להולאה ניתנה. אבל מסירה נופל על
 הפקדון שאכור לשלוח בו יד. ולשנות בו דבר.
 והוא שומר עליו (מנחת שבת פ"א אות ד').
 וזהו שדקדק המחבר באמרו „ומסר" ולא אמר
 ונתן" או „ויהב" חרגומו של ונתן. באמרו.
 עוד זאת שמענו כי הזיירונו לקיים מוח"ל שלא
 לשנית בה דבר. כי לא תשא לפשעינו אם נמרה
 בה. לכן מורא עליה על לבנו. מי יודע מוחתה
 ואיכותה. לכן לא הי' שלימות השמחה בעת
 הקבלה. אך לאחר אשר סיימנו אותה והשגנו
 את מעלתה ושלמותה אז הי' השמח' בשלימות
 כי דרכי' דרכי' נועם וכל נתיבותי' שלום :

שמות אלפי עירנו אשר נדבה לכם לקבל
פרענומעראנטוין ד' צבאות יגן עליהם.

- ר' שמחה מענדילזאהן .
- ר' זאב זילבערצווייג נייע .
- ר' אהרן גילבמער .
- ר' אליעזר אייוענשטארט .
- ר' יצחק בעכר .
- ר' יעקב ישראל אייוענשטארט .
- ר' חיים באקסער .
- ר' פאליק קאסנער .
- ר' שמואל טראמיל פעריז .
- ר' זעליג צאבעל .
- ר' יצחק גארפינקעל .
- ר' ברוך רינגלער .
- ר' יצחק ביר משה מענדילזאהן .
- ר' אליעזר זינגערמאן .
- ר' שלמה פיטער .
- ר' יעקב נרינבערג .
- ר' משה בר' יצחק בלעך .
- ר' זעליג סוביל .
- ר' קלמן סוביל .
- ר' אלי ארטמאן .
- ר' משה ברוך מיטענערעכער .
- ר' זאב מעציג .
- ר' ישראל אהרן ראוען .
- ר' בן ציון לובלינער .
- ר' שמואל ליכטזאהן .
- ר' יעקב העכט קאפ .
- ר' שמואל איילבוים .
- ר' מתתיהו ברענער .
- ר' רוב בעריש בעקערמאן .
- ר' אלעזר רויזנבערג מבראוואר .
- ר' זאב לערנער .
- ר' יעקב טראק .
- ר' ראובן שנאר .
- ר' זאב קליגער .
- ר' ארי' לייביש גראבמאן .
- ר' יצחק פיטער .
- ר' ישראל יצחק קלייד .
- ר' ארי' לייביש זיירעל .
- ר' ישראל קארמאס .

- ר' ייב דג' המאה"ג האביר דפה .
- ר' צבי ארי' מרגליות .
- ר' שמואל לייביש לעווין .
- ר' יעקב גאלד .
- ר' יעקב שטיך .
- ר' לייביש כהן .
- ר' שמואל עלישבערג .
- ר' יעקב צבי הכהן מענדילזאהן .
- ר' מרדכי צבי גארפינקעל .
- ר' שלמה הירש לעווין .
- ר' ליפא לעווין .
- ר' זינדעל לויטא .
- ר' יונה יהושע פריץ .
- ר' מענדיל פינט .
- ר' מאיר מאלער .
- ר' שמשון מאיר ראד .
- ר' זלמן איירלסבערג .
- ר' אלחנן איירלסבערג .
- ר' יונתן וואלפינפעלד .
- ר' בנימין וויינבערג .
- ר' עזריאל וואקס .
- ר' גיסי ר' עוזר בוים טפאטיק .
- ר' שלמה יהודא זיידנער .
- ר' חיים אינלענדער .
- ר' אביגדור אילענדער .
- ר' אריש ביימעל .
- ר' ראובן ראפאפארט .
- ר' מרדכי ביר לייביש וואלף .
- ר' שמואל יונה פעקלער .
- ר' אברהם אבא פירדלינג .
- ר' שניאור זלמן דובער חתן הרב דפה .
- ר' חיים גאלדשמיר .
- ר' אברהם יצחק פעלדזאמען .
- ר' לייביש ערליך .
- ר' נח שויב דפה .
- ר' שלום ביר' שמואל יואל שויב .
- ר' זיסקינד ראוענצווייג .
- ר' לוי שטערין עכור הבהמ"ד הגדול דפה .
- ר' שמואל בר' יצחק לערנער .

ר' אלי העלפמאן מלאדז .
 ר' יצחק בוים .
 ר' אלטער שמוייסער .
 ר' בנימין פראכטמאן .
 ר' אביגדור קארניבלוס .
 ר' דוד איידילסבערג .
 ר' מרדכי דוד זיגעל .
 ר' ברוך גאלדשטיין .
 ר' משה שמעון גיסו של מהר"ן מייסד
 הישיבה דמאקאווי .
 ר' אהרן קליגער .
 ר' יודי ר' אלעזר דוב לערערקעמער .
 ר' נאדיל אייזנמאן .
 ר' ברכי הארץ .
 ר' מרת'י מיטשעלמאן .
 ר' משה גאלדשטיין .
 ר' אלטער מרת'י שמאלהיים .
 ר' החתן צבי פעכער .
 ר' ארון יהודא פאס .
 גיסו ר' ישראל יעקב בערגערפריינד
 מפרעמיסלא .
 ר' משה יוסף בלעך .
 ר' לייכאש ליכט .
 ר' צבי ב'ד מתתיהו .

עיר הדישה .

ר' הרב דג' המאחי"ג האב'ד .
 ר' יצחק ראובן שויב .
 ר' ברוך שויב .
 ר' אביגדור איידילסבערג .
 ר' דוד פאקס .
 ר' לייב הירש ליבערמאן .
 ר' ברוך מעבעל שדר"ח משיבת מאקאווי .
 ר' משה פארשאוויטש .
 גיסו ר' בן ציון שויב ממאמישאב .
 בנו ר' שבתי קאפערשטאק .
 גיסו ר' אלעזר קאנדיל ממאמישאב .
 מחותני ר' לייביש ברעויל מבילגורייא .
 גיסו ר' דוד טענינהאלץ מבילגורייא .
 ר' פנחס שויב בווייערוויניץ .

ר' ישראל קאפע .
 ר' גדלי' באסיאר .
 ר' חיים קלינגעל .
 ר' משה בצאל קלינגעל .
 ר' יוסף קאפילמאן .
 ר' אלי צוולערך .
 ר' משה זינגערמאן .
 ר' הנינא פרייאמאהל .
 ר' שמואל ב'ד חיים הייבער .
 ר' זלמן מארקפערד .
 ר' שלמה גראפען .
 גיסו ר' מרדכי רינד מייעקעמערנאסלאוו .
 ר' חיים ברוך זילבערצווייג .
 ר' משה בר' יונה עוויקייט .
 ר' צבי איידעלמאן .
 ר' ישכר שלמה פארים .
 ר' יוסף בר' יעקב יצחק שווארץ .
 ר' יצחק לייב בעקער .
 ר' צבי בר' יוסף הירשמאן .
 ר' שלמה נעצמאן .
 ר' יהושע ב'ד קאפיל שאריף .
 ר' רוב בר' אלחנן שוף .
 ר' שלום יקותיאל מיטעלפאנקט .
 ר' שלום בר' משה היים קראנ .
 ר' דוד בר' יונה גאנז .
 ר' יצחק אייזיק האליץ .
 ר' אברהם יהושע קליין .
 ר' אלטער ראוינשטיין .
 ר' שמואל מיטוואל .
 ר' יחזקאל מאפף .
 ר' שלמה שווארצבערג .
 ר' יעקב לערנער .
 ר' אברהם ראש .
 גיסו ר' יקותיאל פייפער ממאמישאב .
 ר' מרדכי פעסט .
 ר' יודעל פארים .
 ר' יעקב ב'ד צבי ראנד .
 ר' יצחק מאנדילסבערג .
 ר' יעקב ב'ד דוד גראד .
 ר' פנחס בר' יעקב באל .
 ר' בנימין העלפמאן מקאמיראב .

